A man of integrity will never listen to any plea against conscience.
—Henry Home.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903. Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 48—Vol. LVI. Friday, 19th December, 1958 REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER. Price: FOUR PENCE

"NO HARMONY EXCEPT IN CO-OPERATION" SAYS NEHRU

ADDRESSING the convocation of the Delhi University recently, Mr. Nehru said that India's objective of a socialist pattern of society required not only economic reorganisation but a new way of thinking and living.

He said: "The acquisitive society, whose chief aim is profit making, not only brings petty conflict in its train, resulting sometimes in major conflicts, but also is opposed to the basic urge of modern man for social justice.

"In the world of today, where we sit on each other's thresholds and rub shoulders with each other, there can be no harmony except in co-operation.

"If we are to work for socialism, we have to remember that there cannot be any socialism in a backward and underdeveloped country. Socialism and Communism were children of an industrial civilisation which led to greater material resources. Socialism therefore is based on growth of material resources as well as social justice and the co-operative method of working."

Mr. Nehru said that in India today the methods of production were broadly speaking old fashioned and backward and that this led not only to economic backwardness but also was a drag on the country's social and intellectual life. "It has become inevitable for us to fit in with the modern world of science and technology and it will be dangerous for us to imagine that we can live apart from it. It will be equally dangerous to think that we should accept technology without the basis values which are of the essence of civilised man.

"Social justice," Mr. Nehru said, "has always exercised an appeal to sensitive persons. The basic attraction of Marxism for millions of people was not, I think, its attempt at scientific theory but its passion for social justice. To that extent therefore it supplied a spiritual need. It appealed to many intellectuals for other reasons also. Unfortunately, to my thinking, it got tied up in its practice too much with ways of violence and suppression of the individual even though this was supposed to be done for the common good.

"I believe that the individual must have freedom to grow and I believe also that wrong means employed must necessarily produce wrong results."

Mr. Nehru added that deliberately discarding means for ends could neither be right nor ultimately be good for the individual or the group.

REASONS WHY DR. VERWOERD SAID "NO" TO WORLD BODY

THE refusal of the Prime Minister, Dr. Verwoerd, to accept an invitation to become an honorary president of the Royal Institute of International Affairs has brought the accusation from the director of the institute that this refusal can be taken as a deliberate indication of South Africa's attitude towards the other commonwealth countries.

It can be said authoritatively that two main reasons caused Dr. Verwoerd to decline the honour.

The one was that previous Prime Ministers of the Union who were honorary, presidents (these included Dr. Malan and Mr. Strijdom) were also Ministers of External Affairs.

The other reason was that Dr. Verwoerd had previously declined a similar invitation from the South African institute, and felt it would be inconsistent, therefore to accept the invitation of the Royal Institute.

The Prime Minister wrote and signed a letter to the Royal Institute, and suggested, it is understood that Mr. Eric Louw, Minister of External Affairs, might be approached.

Dr. Verwoerd has had many similar invitations and has refused many of them.

The policy he is adopting, it is stated, is to extend his patronage as Prime Minister mainly to organizations which are of a national character and not sectional, and then only to a limited number, because having refused some it is difficult to accept others.

Each work has to pass through these stages—ridicule, opposition and then acceptance. Each man who thinks ahead of his time is sure to be misunderstood.
—Swami Vivekananda.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

OPINION

FRIDAY, 19TH DECEMBER 1958

Three Rays Of Hope?

IT is only rarely in the South African situation that one can feel at all optimistic, and for that reason it is perhaps necessary to be cautious in the hailing of hopeful portents, but as this is written, three unconnected events, of varying importance, do appear to provide three rays of hope for the future. The great powers, meeting at Geneva seem to be making some progress towards an agreement for the suspension of the testing of nuclear weapons. At Accra the Pan-African conference is meeting, and contrary to expectation and ahead of hope, the government of this country has allowed South African delegates, an African, to attend its deliberations. It is true that Messrs. Duncan and Ngubane are not official representatives of the South African government, but because of that, they are more representative of the country than any government delegation could hope to be Finally, in the capital city of Natal, the Pietermaritzburg City Council has followed its praiseworthy change of heart over Group Areas proposals for the city with a declaration that it will not comply with the government's demand that complete apartheid be introduced on the bus system, and that it will contest in court the government's right to issue such an order.

To all this, the cynic no doubt has a ready answer: the Geneva conference will break down, again; the Accra conference will either be ignored completely by our government, or, what is worse, will be used as an awful warning to frighten white South Africans into the laager of white domination; the Pietermaritzburg City Council will be forced to capitulate, as so many other local bodies have been forced to capitulate in the past. All these things may happen, in fact probably will happen, but that will not diminish the importance of these three events. What remains important is the evidence they offer that hope is not dead. Even in the sphere of the international struggle for power there are some problems which are recognised as being so dangerous that the only way in which they can be solved is by discussion and agreement. In South Africa, even in its present unhappy state, there are people of all races who realize the importance of having the country represented at the Accra conference, and even an all-white city council is prepared to make a firm stand against further discriminatory legislation, even if the stand is justified on economic rather than moral grounds.

It might perhaps be argued that expediency is the reason for all these happenings, but even if this is true, and it seems doubtful, it does not rob them of all their value. In a world and a country that seems at times to have gone mad, any sane action is valuable, because it shows that madness is neither inevitable nor universal. Even if it does not show an acceptance, it does show an awareness of the facts of the situation, and that is a hopeful sign. For in both the world and South Africa, one of the most alarming phenomena of our time has been the refusal even to realise what dangers exist in a given course of action. To say that there is no danger to mankind in the continued testing of nulear weapons is far more dangerous than to be unable, for the time being, to agree on conditions for the suspension of the tests. To say that South Africa should show no interest in the powerful political forces operating in the rest of the continent is to blind oneself to a situation which is in its own way as potentially explosive as any hydrogen bomb. And for white South Africa to pretend that enforced apartheid is in any way desirable or even practicable, is to be as stupid as the fattened turkey that looks forward to a happy Christmas. But when the facts are faced and the challenge admitted, there is at least some hope that the challenge will be accepted. Awareness must precede understanding and action, and it is perhaps appropriate that at the traditional season of hope for the religion of the West. there are rays of hope discernable in three of the spheres where the values of Western civilization stand on trial.

Greetings To Our Readers

WE would like to wish all our readers and friends a very merry Christmas and a happy and prosperous New Year. Let us pray that this season of goodwill and fellowship will herald a time of peace upon earth and goonwill towards all men.

Gandhi On Non-Violence Versus Passive Resistance

'NON-VIOLENCE does not require any outside or outward training It simply requires the will not to kill even in retaliation and the courage to face death without revenge. This is no sermon on *ahimsa* but cold reason and the statement of a universal law. Given an unquenchable faith in the law, no provocation should prove too great for the exercise of forbearance. This I have described as the non violence of the brave.

Unfortunately for us, we are strangers to the non-violence of the brave on a mass scale. Some even doubt the possibility of the exercise of non-violence by groups much less by masses of people. They restrict its exercise to exceptional individuals. Only, mankind can have no use for it if it is always reserved only for individuals...

Let me make one thing clear. I have frankly and fully admitted that what we practised during the past thirty years was not non-violent resistance but passive resistance, which only the weak offer because they are unable—not unwilling—to offer armed resistance. If we know the use of non-violent resistance, which only those with hearts of oak can offer, we would present to the world a totally different picture of free India instead of an India cut in twain, one part highly suspicious of the other and the two too much engaged in mutual strife to able to think cogently of the food and clothing of the hungry and naked millions, who know no religion but that of the one and only God who appears to them in the guise of the necessaries of life.

Adapted from "Harijan" 8 September 1946 and 27 July 1947.

Publisher's Notice

WE would like to inform our readers that there will be no issues of 'Opinion' and 'Indian Opinion' on December 26 and January 2 owing to the Xmas and New Year Holidays. Our next publication will be on January 9, 1959.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Racial Compartments—Purpose Of Identity Cards

By ELLEN HELLMAN

REFERENCE BOOKS are not an evil in themselves but it is the use to which reference books for African women can, already are, and most probably will be, put that makes them evil.

It is for this reason that the arguments about the necessity for having a register of the population and the advantages of being able to trace people or bury them or record marriages are completely irrelevant

It is useful to have a population register. In the old days—and even if there never were "good old days," they certainly seem good by contrast—the desirability of introducing identity certificates for everyone was frequently pressed. Identity certificates, one thought, would help to administer what was then hoped would be an expanding system of social services; would make it possible to have an adequate record of births and deaths and provide the basic statistics which do not exist for the African population.

The whole idea only became abhorrent when the Population Registration Act of 1950 was introduced and it became clear that the main purpose of identity cards was to sort us into racial compartments. The burden of human suffering this racial labelling has caused, and is causing, day in and day out, is now tragically apparent.

Reference books—the compedium of documents all African men over 16 are compelled to carry and which are now being issued to African women—are not identity cards. True, they include identity cards, but there the similarity between the reference books of Africans and the identity cards issued to everyone ends.

What A Pass Is

Reference books are in fact "passes". That is what Africans call them and that is what they are. The essential characteristics of a pass are: That it is required for lawful movement; and that it must be produced on demand, failure to do so constituting an offence. These are the characteristics of the reference books that African men carry, and it is against the application of the same system to them that African women—together with all people who have any regard for personal freedom—are protesting.

The threat implicit in the present issue of reference books to African women does not lie in the mere fact of registration: it lies in the threatened application of the whole network or restrictions for which the Natives' Urban Areas Consolidation Act provides. The most important of these is the restriction on entry to the towns.

Section 10 of this Act provides that no African, male or female may remain in an urban area for longer than 72 hours without a permit unless he is exempted. Exempted Africans, who alone have a right to remain in the town, are those who were born and have permanently resided in the town, those who have worked continuously for one employer for 10 years or who have lawfully remained in the town for 15 years, and the wives and unmarried children of African men in these categories. Furthermore, the exemption is only valid if they have resided uninterruptedly in the town since birth or, having qualified in the other two categories, have continued to remain in that particular town.

Perpetuate

This law has been on the Statute Book since 1952. It is part of the Government's grandiose but doomed attempt to "freeze" the urban African popu lation and to perpetuate the system of migratory labour. But without documents to prove whether a woman has or has not the right to be in the town, the law could not be enforced.

Some towns issued permits to African women—a form of halfway station to reference books—giving them permission to be in the town if they fell into one of the exempted categories or if they were employed. In the Cape Peninsula, where this system has been most rigorously enforced, the full impact has been felt. Women whose husbands had not been in the area for the requisite 10 or 15 years were ordered out. What matters if they had nowhere to go, if the family was broken up?

The issue of reference books must be seen for what it really is: the instrument whereby the curb on free movement and entry to the towns is to be accomplished.

There is only one way to deal with this situation. It is not to stop the issue of reference books. The claim that there should be registration of African women, as of all other women, is a legitimate one; the Government states that one million reference books have already been issued. But let the reference books for African women become the equivalent of the identity cards that other women possess.

Fear And Dread

This can be brought about by eliminating the features that turn reference books into passes. Firstly, they should not have to produced on demand. This would eliminate a great deal of that fear and dread with which African women, rightly, view the issue of reference books.

It would largely eliminate the sudden arrest, the raiding, the shattering of families and neglect of children, the hatred of the police which is undermining the respect for the law as such.

Above all, it is the Government's duty to listen to the widespread representations that are being made to suspend the application of Section 10 of the Urban Areas Act. This would ensure to African women the freedom of movement they had in the past and to which they have an absolute right for the future. ,Star'

India's Need For More Aid

INDIA'S Finance Minister, Sjt. Morarji Desai told the Lok Sabha that India would require 650 million dollars in foreign aid during the last two years of the second five year Plan.

He revealed that he had received aid to the extent of 350 million dollars from United States, Great Britain, Canada and West Germany. West Germany had offered to give an additional aid of 60 million dollars should that become necessary.

Commenting on India's need for financial aid, "Financial Time" says that while monetary aid should be given by all means, the aid giving countries must see that it is not utilised in such over ambitious projects where the expense is more than the money available, and thus once more bring India to the verge of financial collapse.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor Diagonal & Market Sts, Johannesburg. 'Phone 33-1654

DIRECT IMPORTERS FROM INDIA AND OVERSEAS

A. K. Hoosen & Sons

WHOLESALE MERCHANTS

116 Queen Street. Phone 27349. P.O. Box 2168.
Tel. Add: HOOSENSONS. DURBAN.

STOCKISTS OF:

Caromboards, Agarbattis, Sarees, Handbags, Fancy Goods, Novelties, Ornaments, Giftwares.

Blouse Materials, Plastic and Glass Bangles, Silver & Brasswares, Ladies' False Hairs, Immitation Jewellery, Electric Table and Wall Lamps, Habedashery Lines and Clocks.

Also Stockists of: Coconuts, Jhinga, Tamarind, Etc., Etc.

COUNTRY CUSTOMERS:

We have pleasure in announcing the appointment of Mr. YUSUF BHOOLA as our Traveller for the District of Natal.

Kindly write to us so that we may ask him to call on you to show you the wide range of lines we carry.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

International Club Will Close Under Apartheid

SOUTH AFRICA'S only remaining inter-racial club, the Durban International Club, will have to close down because a Group Areas Board has refused Whites, Coloureds, Chinese and Africans permission to meet on its premises. The club was founded 15 years ago "to promote racial understanding and harmony."

Africans have also been banned from attending many non-European cinemas, and it is expected that this ban will soon be extended to every mixed-race cinema in the Union.

Government decisions affecting several restaurants, non-European clubs and other social meeting places are pending.

This sudden impact of apartheid legislation was felt in Durban after the Natal Group Areas Board had issued Government decisions refusing applications for permits which have become necessary in hundreds of cases under the Consolidated Group Areas Act of 1957.

Managements of cinemas catering for non-Europeans, such as the Durban Avalon, the Albert, the "de luxe" Shah Jehan and many owned by the European group, African Consolidated Theatres, are being told that Africans, who form a large part of their clientele, will not be allowed to attend.

Theatre owners will probably lodge appeals against this Government decision as soon as the situation has clarified.

The Durban International Club which has not yet received a decision on an earlier permit necessary, because of the so-called "Church Clause" of the Native Laws Amendment Act) has been virtually down by a Natal Group Areas Board decision which was made known on Tuesday night.

The club has been informed that its application for a permit authorising White, Coloured and Chinese to occupy the club premises has been refused by the Minister of the Interior.

The Minister of Bantu Administration and Development has refused a similar application affecting Africans.

Both of the Club's applications were supported by Durban City Council—which also sent a representative to the Group Areas Board hearing of the case five months ago

The Club, with about 300 members, owns a hall and kitchen at 341 Pine Street, a place described by the City Council as "ideally situated."

Its purpose was to "enable people of goodwill of all creeds and races to meet one another" and "to promote racial understanding and harmony."

Its constitution banned politics, ballroom dancing, gambling and drinking

The Club offered library and reading room facilities to all races and often acted as host to consuls and visitors from other parts of the world.

The Durban International Club was the only one of its kind in the Union that has functioned successfully for any length of time.

There are other successful clubs, however, catering only for non-Europeans, which may be affected by the present legislation. These are clubs which allow social mixing of Indians and Africans, or Coloureds and Africans.

One such club has a permit decision pending in Durban.

The Goodwill Lounge, an Indian restaurant serving special curries, often patronised by Europeans, is also waiting for a permit.

Organisations such as the Bantu Social Centre, which is run by the Y.M.C.A., and the Indian Social Club, may also require permits.

Cape Africans Banned From Cinemas

Africans have been banned under the Group Areas Act from attending non-European cinemas in the Cape. The ban in the case of five cinemas owned by African Consolidated Theatres became effective about a month ago.—"Daily News."

Apartheid Story To Be Filmed

HOLLYWOOD.—A novel about racial relations in South Africa, "Laws B Their Enemy" by Frederick Smith, has been bought for filming by the Mirisch Company.

They will probably begin work on the film in 1960.

The novel has already been published in Britain and will appear soon in the United States. —Sapa Reuter.

When you are in Durban don't forget to visit the New and Most Up-to-Date

MOUNT EVEREST
VEGETARIAN LOUNGE

Come and Enjoy Appetising and Delicious
MEALS — CURRY & RICE — SNACKS, etc.
Cleanliness and Civility Assured!

Sweemeats available at Reasonable Prices
All Sweatmeats are made from pure Wholesome Ingredients

We also have 7 Modern Rooms, Single or Double for Boarders at Reasonable Tariffs

Visit Us and see for Yourself

MOUNT EVEREST
Vegetarian Lounge
126-128 PRINCE EDWARD STREET - DURBAN - PHONE 67571.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Mahatma Gandhi

By PROF. ARNOLD LLYOD, M.A. Ph.D.

(Continued from last week)

WE must now shift the focus of attention to India. There is obviously no time for anything like an adequate account of the course of events that led up to Indian independence, and all that can be done is to concentrate on one or two incidents. Gandhi's views remained virtually unchanged from 1909, when he published "Indian Home Rule" until his death. He wanted Hindu-Muslim unity, the removal of untouchability, the promotion of home-spun cloth and independence.

From 1920 onwards, Gandhi was largely concerned with politics, and of politics I know very little, so this part of my lecture will inevitably be quite inadequate. It will probably be best if I tell you something of my contacts with Gandhi at the time of the Round Table Conference of 1931, when he came to England on an avowedly political mission.

He regarded his work in South Africa as essentially moral and social, and indeed religious, and until 1920 he kept free of politics so that he might be free to take up the cudgels on behalf of any individual or class whom he regarded as oppressed. He preferred warm human relationships to the competition for power inevitable in politics. However, when he became leader of the All-India Home Rule League, he accepted the political task of securing home rule for India.

During the 1920's Gandhi's mind was much occupied with popularising the spinning of yarn for "Khadi", the coarse cloth which soon became the uniform of the conscientious Indian home rulers. In spite of the protests of his friends who reminded him that he was living in a machine age, Gandhi, held to his plan to restore India's village industries. India grows all the cotton she needs, and he could not see why every Indian should not spin and weave every year the 13 yards of cloth needed. So he popularised the spinning wheel, especially to give occupation to millions who, for at least four months of the year, had nothing to do. So Gandhi and Nehru walked about in coarse white shrouds, and did their best to revive the peasant industry. I have a vivid recollection of Gandhi squatting on the floor when he stayed with us in 1931, taking out a collapsible spinning wheel out of its travelling case and spinning silently as the discussion went on.

Another custom of his is well worth a passing mention, and perhaps the best way of introducing it is to describe a coffee party I had arranged at my flat for some students to meet the Indian leaders. It was a Monday evening and C. F. Andrews, the saintly English school master and priest who acted as liaison officer was deputing for Gandhi. The telephone bell rang and when I went to take the message, a pleasant voice said: "Good evening, this is the Viceroy of India. I wonder if I could speak to Mr. Gandhi." I explained that that was, unfortunately quite impossible, as it was Mr. Gandhi's day of silence, when by an inflexible rule, he retreated into unbroken silence for twenty-four hours. Gandhi was very honest about his day of silence every week, an observance which some of his more mystical friends talked about in a sentimental and pious way. He was very practical about it. He started it, he said, "when I was being torn to pieces with strains. I was working very hard, travelling in hot trains, incessantly speaking at many meetings and being approached in trains and elsewhere by thousands of people who asked questions and made incessant pleas and so on; I really needed to rest for one day in the week, so I instituted a day silence. Later of course I clothed it with all kinds of virtues and gave it a spiritual cloak, but the original motive was really nothing more than a desire to have a off.". Of course, he used the silence for deep spiritual exercise, but his remark is typical of his humorous way of not taking himself too seriously. He was refreshingly humorous. I am reminded of his remark to a young reporter who asked him whether he din't think his costume of Khadi wasn't rather odd for the 20th century. Unforunately for the young reporter, he was himself clothed in that variety of golfing trousers known as "plus 4." In reply to the question about his Khadi, Gandhi said with a grin: "Well, I don't know that your plus 4's are any less odd than my minus 4's"

A turning point in Gandhi's political career came in 1930, when he made up his mind that the only proper attitude to adopt towards Great Britain was that of hard bargaining.

Previously, in 1928, he had organised with Mr. Patel, who was Mayor of Ahmedabad, the peaceful revolt by 87,000 peasants against the 20 per cent. rise in taxes decreed by the British Government. The peasants put into action the technique of Satyagraha first worked out here in South Africa. They refused to pay taxes, so their buffaloes were seized, thereby depriving them of their working animals and of their milk supply. The tax collectors confiscated kitchen pots and pans and horses and carts, but the peasants remained non-violent. Months passed, the peasants stood their ground. Voluntary contributions flowed in from other parts of India. At Gandhi's suggestion, India celebrated a Hartal, the cessation of all work and business for a day. The British Government capitulated: it promised to release all prisoners, return all confiscated land, all animals or their value in money, and to cancel the rise in taxes.

It was obvious that "Satyagraha" worked. But the Government took steps to arrest the trades union leaders, and socialists and communists were jailed *en masse*. Gandhi was being encouraged meanwhile to start a political war of independence, but he insisted that Indians must meet national crises by non-violent means. He nevertheless declared for independence under dominion status by 1939.

Fortunately for everyone concerned, in Britain and in India, the Labour Party won the English elections in May 1929, and a way was opened for a Round Table Conference to discuss India's constitutional development.

Unfortunately 1930 dawned without any concessions from the British government, so Gandhi launched his campaign of civil disobedience. It began with the oddest letter from Gandhi to Lord Irwin, the Viceroy. The letter began: "Dear Friend." It explained that Gandhi was about to launch his campaign of civil disobedience, and that before he did so, he wished to make the issue quite plain. He explained that he could not intentionally hurt anyone and that though he regarded British rule as a curse, he did not intend any harm to a single Englishman. The British rule was a curse because it impoverished dumb millions by a system of progressive exploitation and by ruinously expensive military and civil administration. He reminded Lord Irwin that his own salary was £1750 a month—more than five thousand times the average income—and went on to implore him in the light of these evils.

Non-violence—satyagraha—would start with the inmates of Gandhi's Satyagrah Ashram, but would spread to the whole of India. He intended to ignore the salt tax and expected that tens of thousands would follow his example. He concluded the letter with the words, "I remain, Your sincere friend, M. K. Gandhi."

The letter was delivered by a friend of mine of students day, Reggie Reynolds, who, clad in khadi, took it to the Viceroy's home.

The Viceroy didn't reply. His secretary wrote a four-line answer in the style of an *acidulated* schoolmistress.

So Gandhi and his 78 men and women disciples set off on a two-hundred mile march for Dandi where the civil disobedience was to begin. They covered two-hundred miles in three weeks. The procession halted many times to enable the Mahatma to exhort the people to wear khadi, abjure alcohol and drugs, abandon child marriage, keep clean, live purely and, when the time came, break the Salt Law.

By the time the group from the ashram reached Dandi, their marching column was a non-violent army several thousand strong.

Next day the ashramites accompanied Gandhi to the sea side where they picked up some salt left by the waves. It was a punishable crime to possess salt not obtained from the British Salt monopoly! All along India's coasts the villagers made salt from sea water. The police began to use force. Civil resisters never resisted arrest. The police attacked marching columns of resisters with steel shod "lathis," and not one raised a hand to defend himself.

Unprotected skulls were hit, and fractured, and many fell to the ground in agony, but there was no wavering. They marched steadily on, with heads up, but with no bands or music to cheer them on. There was no fight, no struggle; they simply marched on until they were struck down. This went on for several days, and it ended British prestige in India.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Tagore expressed the new situation in these words: "Those who live in England, far away from the East, have now got to realise that Europe has completely lost her former moral prestige in Asia. She is no longer regarded as the champion throughout the world of fair-dealing and the exponent of high principle, but as the upholder of Western race supremacy and the exploiter of those outside her own borders. For Europe this is, in actual fact, a great moral defeat that has happened. Even though Asia is still physically weak and unable to protect herself from aggression, nevertheless she can now afford to look down on Europe where before she looked up."

A Round Table Conference was covened in 1930 to attempt to bridge the gulf between the British and the Indians. Winston Churchill summed up the historic meeting in his incisive style. He was revolted, he said, "by the nauseating and humiliating spectable of this one-time Inner Temple lawyer, now a seditious "fakir,' standing half-naked up the steps of the Viceroy's palace, there to negotiate and to parley on equal terms with the representative of the King-Emperor."

Out of the discussions came a pact, which included permission to manufacture salt, release of prisoners and an end to civil disobedience. Gandhi undertook to attend a Round Table Conference in London.

Gandhi and his party travelled to England at the cheapest rate, and decided, on arrival in London, to live in the East End—about five miles from St. James' Palace, where the conference was to be held. The little cockney kiddies called him "Uncle Ghandi" and one, more saucy than the rest, called out: "Hey, Gandhi, where's your trasers?"

He had tea at Buckingham Palace, dressed in his loin cloth, sandals and shawl! When someone asked him later if he really thought he had enough on, he said: "Well, King George had enough on for both of us!"

It was during his 84 day stay in England that he came to stay with us in Birmingham. There were, of course, long, keen arguments about the rightness of civil disobedience and of satyagraha, but the occasion that remains most vividly in my mind occurred when we went for a short walk at the end of a hard day. As we came out of the drive onto the pavement a harassed Birmingham mother went by with a factious baby in her arms and two toddlers hanging on her skirts. She gave the baby a good shake; But the Mahatma, with his principle of ahimsa, could not let that go unchallenged. He said: "You'll never get the baby to sleep that way" and he took the baby who looked up into his smiling toothless face, gave him a seraphic smile and went to sleep! Gandhi then handed the baby back and we continued our walk. The poor mother was so astonished by the apparition in khadi that she was quite speechless.

We have no time now to review, in detail the steps by which India and Pakistan became independent of British control rather more than ten years ago.

Indian independence was the end, "the inglorious end" of the thirty-two years of work since Gandhi had left South Africa. It was true, of course that from 1947 onwards Indians would rule where Englishmen had ruled before, and that the Indian two colour would fly instead of the Union Jack. But from Gandhi's point of view, it was a hollow victory, indeed a tragedy, for the army, who had been led for thirty years by Gandhi, was now defeating its own General.

He refused to join in the celebrations of independence day because Indians had consented to the partition of India and were not really wedded to the idea of non-violence. They did not really believe in ahimsa or satyagraha.

Hindu-Muslim riots broke out and Gandhi decided to fast, to death if necessary, unless the rioters came to their senses. He was fasting, he said, in the hope that he would stir the consciences and wake up the mental sluggards. (He was 78 years of age).

He fasted for more than three days, but the rioting stopped. The various leaders gave him written promises that rioting would not again break out in Calcutta, and it did not.

But the Mahatma felt that he must bring about an end to rioting elsewhere in India, so he started another fast, in Delhi this time. He was again successful, but the risk had been very great indeed. He loved life and wanted to live—(for 125 years, as he used to say), but he was quite ready to die, if by so doing, he could end religious riots.

He was, of course, now very frail and had to be carried to his meeting in a chair. The anti-Moslem group who believed in Hindu supremacy were however, still implacable. A home-made bomb was thrown at the Mahatma at one meeting, and when it failed to hurt him he said, characteristically, that no one should blame the misguided youth who had thrown the bomb, for he probably regarded Gandhi as an enemy of Hinduism. In fact, Gandhi had insisted that the Hindus pay over some £40,000,000 to Pakistan and this was felt to be an insult to good Hindus.

On Friday, January 30th, 1948, Gandhi attended his religious meeting as usual. As he sat down, a man in the front row bowed to him and the Mahatma bowed in return. He smiled and blessed the gathering and, at that moment, he was shot dead.

(Concluded)

"Gross International Immorality"

—JAWAHARLAL NEHRU.

MR. NEHRU, the Indian Prime Minister, told the House of the People on December 9 that the South African Government's apartheid policy was a "gross international immorality."

Winding up a Foreign Affairs debate, Mr. Nehru said he was surprised that countries which stood for democrotic traditions and voted for the United Nations Charter and Human Rights Convention did not condemn this racial policy.

Some people, such as the Canadian Prime Minister, Mr. John Diefenbaker, had spoken against it, but some others did not do so.

Mr. Nehru defended India's membership of the Commonwealth despite South Africa's presence—on which he said he could understand members feelings—on the grounds that it had not led India to forsake any of her policies and had in fact helped her to put forward such policies more strongly to others.

Mr. Nehru also defended India's participation in the Commonwealth Chiefs of Staff meetings at London and the naval exercises. As they gave Indian officers and fighting forces more experience.

Referring to a member's demand that India should not be too dependent on one country alone for her supply of arms for the defence forces, Mr. Nehru agreed with that view, but the main thing was for India to start manufacturing arms and be self-sufficient in defence equipment—Sapa-Reuter.

Just Arrived

Famous Religious Gujerati Books

Maha Bharat	2	5	0
Thulesa Krit Ramayana 2 Vol	3	10	0
Valimik Ramayana 2 Vol.	4	10	0
Gita in Gujerati Explained		5	6
Gita Pach Ratana Bashan		10	6
Manikanata		19	6
New Cooking Book Paak Vigan Over 500 Pages, fully Illustrated	1	12	6
Ambina Jigar, 2 Volume	1	8	6
Dampate na Vivaka Sexual Book	1	5	0
Dampate na Sooka, Sexual Book	1	5	0
Dampate na Bushan, Sexual Book	1	5	0
Koak Sastra	1	12	6
Chandi Paat		5	6
Vivush Vani	1	5	6
Bagath Jalarun, na Khatta	2	15	0
Jalarun na Amar Path Khatta	1	7	6

Gujerati Teacher, Gujerati Letter Writer 10/6 each

Daily Prayer Book, Sal Suwar, Adika, Maasha Khatta. Parsothan Mass na Khatta, Shri Sataya Narian Khatta, Jalaram Bapu Khatta Arthie Sangru, and many other Song Books at 2/6 each.

ALL ABOVE ARE NOW ON FOR SALE.

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. — P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET, DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Pan-Africanism Or Communism?

By PATRICK DUNCAN, in Accra

IN two years since I was last here in 1956 Accra has grown and renewed itself. Slums are being torn down, wide boulevards are appearing, a feeling for space and monuments is expressing itself in this prosperous town and everything outside the rather Sophiatown-type slums is spick and span.

Flags are everywhere and at night a thousand coloured lights in the national colours of red, yellow and green, throw a festival glow over the town.

The All-African Peoples' Conference is beginning. Delegates are streaming in from all over the continent, from every country free or not free. Negro Communists from Dakar, white observers from Russia and the United States. Arabs from the Maghreb and from Egypt, proud Ethiopians mingle as guests with their self confident Ghanaian (pronounced Ghan ay an) hosts.

Mr. Khruschev has welcomed the conference which he says shows the reality of African liberation from colonialism.

The South African Liberal Party is represented by a delegation of three and the South African A.N.C. by a delegation of five.

As the leader of the Liberal Party delegation, Mr. Jordan Ngubane discovered; it has been enough for an African travelling through African air fields to say that he is from South Africa and that he is travelling to Accra, for all barriers to fall magically and for the most essential documents suddenly to become unnecessary.

There is a feeling in the air that the conference may become a showdown. If it does, it may become one of the most important events in African history.

It is clear that colonialism is not an issue. All are united in feeling that colonialism must go. What is in issue is the method. On the one side stand those who abide by the stated objectives of the conference, the application of Gandhian methods to the liberation of the continent and in consequence the peaceful arrangement of affairs with the ex-colonial powers on the pattern of Ghana's transformation.

On the other stand those who wish to see the continental liberation of Africa coincide with the proletarian revolution.

At the first meeting of the *heads of delegations this conflict* came right out into the open. The strong delegation from the United Arab Republic challenged the Gandhian policy and received strong support from the continent's Communists and in particular from groups of French African trade unionists.

Heavy support for the Gandhian policy came from the Africans who broadly seem to back the Ghanaian policies.

The Chairman, Minister Kojo Botsio, ruled that the conference was one for political parties only and asked the trade unionists to leave the meeting. The auspices are thus that the conference will turn out to be the acting out in real life of the title of one of George Padmore's books "Pan Africanism or Communism?"—"Contact."

Heavy Jail Term For Samad Khan

Khan Abdul Samad Khan, popularly known as Baluch Gandhi, was sentenced to fourteen year's rigorous imprisonment under the martial law regulations by a military court at Quetta.

Samad Khan was arrested in October last and tried for anti-State activities.

NOTICE

We have been advised by the Postmaster-General that those subscribers who are in arrears with their subscriptions will have to pay extra postage fees, therefore we shall be obliged if you would kindly send your subscription on receipt of our statement.

SUSHILA GANDHI,
Manager.

Prasad In Malaya

INDIA'S President, Dr. Rajendra Prasad who was recently in Kuala Lumpur said at a royal banquet in his honour that Malaya and India as independent countries were both travelling the same road.

He said: "Apart from a great thankfulness, my deepest feeling now is that of great humility. It is the kind of humility that one experiences when one is face to face with history with the weight of years of struggle behind and a vista of years of endeavour ahead.

"Two decades ago freedom was a goal that we were endeavouring to reach, but could not predict when we would be able to attain it. Yet we knew that there was no limit to human endeavour and that God willing one day we would win freedom. We did. And after years of endeavour you also have done the same.

"Now that we both have attained freedom and have earned the great privilege of liberty, your country and mine, we are all travellers on the same road, the road to a future that is bright and full of hope but which demands from us devoted and dedicated work."

Dr. Prasad said: "I feel convinced that we both in Malaya and in India will work together as friends and equals towards this future. Both our Governments and people are engaged in the common task of giving to our political freedom that economic and social content which makes for peace, progress and betterment of the lot of the common man.

"We shall devote ourselves to those noble tasks in a spirit of humility and dedication in the service of our peoples."

Women's Part In Legislation

SIR BRUCE HUTT, Administrator of the East Africa High Commission, opening the Council meeting in Nairobi recently of the East Africa Women's League, said much social legislation in East Africa had been introduced through pressure from the League.

"Although the League is not supposed to mediate in politics—and rightly so in my opinion—it is particularly interested in good government in all its forms," Sir Bruce said "in recent years a notable example of the League's work was the demand for more suitable legislation dealing with the care of children, which culminated in the enactment of the 'Neglect of and Cruelty to Children Ordinance."

He said he knew of no other voluntary organisation with interests as wide as those of the League, which had before it for its Council meeting an interesting and varied agenda ranging from the Income Tax law changes to the price of posho, the welfare of deaf children to the promotion of local industries, and the provision of better wireless programmes for children, to the Kenya bacon industry.

Cable & Tel. Add. HARGVAN. Phone 29368

P. Hargovan & Co.
(Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " "
Cash with order only.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Introduction Of Decimal Coinage

THE Finance Minister, Dr. Donges, said in a statement in Pretoria that decimal coinage system will be introduced in South Africa by early 1961. During the next session of Parliament, the Minister said, the necessary laws will be introduced and preparations for the change over will start at once

Commenting on the introduction of decimal coinage the "Star" writes:

After dickering with the subject for months, the Cabinet have plunged into a decision in favour of decimal coinage just at the moment when public opinion appears to have turned against it.

Three months ago the then Minister of Finance said that the Government would be guided by public reaction to the commission's report, but in the event they appear to have ignored it.

There was a time when the atmosphere was fairly favourable —commerce at least, the most influential section concerned, was inclined to support the change. Since then the swing has been the other way. The Associated Chambers of Commerce decided at Margate to urge postponement. The Federated Chambers of Industry is definitely opposed. The Life Offices Association representing insurance, has decided against it. The T.U C. is critical. If letters to the Press are a guide, the public would prefer to keep things as they are

The most important reason for this hardening of opinion is probably the cost of conversion. Officially estimated at £9,000,000, it is likely to be much more—some say £30-million. With a downward turn in business and the prospect of a hard Budget, this seems the least propitious time for a project which was bound in any case to be unpopular with the ordinary man and woman, who do not like their lives upset

Why, then, did the Government decide that they had received a mandate to go ahead when in fact all the signs pointed the other way?

The initial error was in accepting decimalization in principle instead of allowing the commission to inquire into the merits and test public feeling. Predisposed to act, the Cabinet have decided that they know best after all.

The result may well be that Dr. Donges will not get the wholehearted co-operation for which he appeals. Once more he finds himself burdened with an unpopular assignment, a fate which seems to have dogged him throughout his ministerial career. On the one hand, as Minister of Finance, he may have to wring more millions out of tax-payers in the next few for ordinary purposes; on other persuade them that can afford a luxury they do particularly want.

To the economic tions ahead is now to be the endless confusion and of a change the advantages which are more theoretical real.

Apartheid In Street Collection

THE Johannesburg City Council has enforced an old ruling and because of it the Transvaal Association of Boys Clubs may lose money.

The ruling is: Africans may not part in street collections—except at places where they usually gather:

Last year the Boys Club relied on African collectors. The ruling means they will have less than 20 collectors on Saturday.

They need—and had last year —between 300 and 400

Mr. John Bolon, chairman of the fund-raising committee of the Association, said: "Last year people gave generously. Many gave notes—and said they did it because they were pleased to see non-Europeans helping themselves.

"Unless we collect at £150 on Saturday we will be allowed a collection next

"Our organisation has 5 members, runs 105 clubs. the 16 years it has been in existence, its municipal grant has been constantly shrinking.

"The clubs are centres of healthy activity for youths who might otherwise be on the streets or in gangs."

A Johannesburg Social Affairs Department official said: "The ruling—about which people had been getting slack—is to protect both public and collectors.

"There have been incidents when a European has taken exception to an African trying to collect money from him."

India's Largest Insurance Company At Your Service

The New India Assurance Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA
RUSTOMJEE JALBHOY RUSTOMJEE
140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:
Office: 25845
Residence: 36413.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

India Letter

(From Our Own Correspondent)

Premier's New Year Message

ASKED for a New Year message at the end of his press conference, Mr. Nehru advised the correspondent: "Keep your nerves and work hard.

Priority For Fertiliser And Steel Plants

Mr. Nehru declared in New Delhi that the needs of the people—particularly the common people—would determine the shape of the Third Plan.

Answering a question at his monthly press conference, Mr. Nehru indicated that some of the projects likely to be accorded priority in the next plan were the fertiliser plants, steel, mining equipment, coal and atomic power.

Mr. Nehru said that full employment remained the goal of his government. He pointed out that though capital intensive industries like steel provided comparatively little employment in themselves, the steel produced gave rise to innumerable industries whose employment potential was very high.

Referring briefly to Commonwealth link, Mr. Nehru said as far as India was concerned this had two connotations. First, it provided a forum for periodical meetings at different level for problems of common concern. The second link was provided by Parliamentary form of Government, which had so far characterised the Commonwealth.

He refused to comment on the possibilities of having to sit at the same table with a military dictator like Gen. Ayub Khan at a future Commonwealth conference pointing out amidst laughter, that one did not know whether the present government in Pakistan will endure till the time of the next Commonwealth meeting.

Dr. Prasad Commends Democratic Thought

Two stirring and thought-provoking addresses by Dr. Rajendra Prasad on the live dangers facing youth and growing democracies and on the Gandhian philosophy of Ahimsa highlighted the third day of the Indian President's popular visit to Indonesia.

Addressing a special sitting of Parliament, Dr. Prasad warned the members that if the great adventure of democracy was to be a complete and lasting success then the people through democratic thought and habit must always place the country before self and duty before rights.

Movie cameras whirred inside the rectangular packed chamber as Dr. Prasad declared that "we are apt in the course of ruling to reverse this process and to think that rights are primary to duties and must be enforced."

Members, numbered 265, and visitors in the gallery loudly cheered Dr. Prasad at the end of the address and the latter described it as a great speech requiring close study.

Cheering crowds once again lined the roads as the President later drove to Istana Negara where at a glittering ceremony in the chandilier-lit ceremonial hall of the State Palace the University of Indonesia conferred on him the honorary doctorate of laws degree.

Andhra Pradesh's Crop Of Confusion

Never having heard the word 'Rabi', persants in some parts of Andhra Pradesh worked vigourously for increasing "Ragi" (millet) production during the recent campaign for a bumber Rabi crop.

Launch Steamer Collision

Nine persons were killed in a collision between a passenger launch and a cargo steamer in the river Madhumati according to a delayed report reaching Dacca.

The launch was at anchor following some engine trouble, when a jute-laden steamer on its run collided with it. The launch capsized throwing overboard many of its 70 occupants. Nine of them were drowned. Many of them swam ashore.

Six Killed And Three Injured

Six persons were killed and three injured when the gang of the notorious dacoit, Pana, opened fire on a funeral procession in Bhopal.

Four persons died on the spot and two succumbed to their injuries later.

Three others also sustained injuries.

It is stated that Pana arranged this raid presumably to take revenge on the deceased whom he suspected to be informers responsible for the encounter between his gang and the police in July last year.

Chinese New Railway Line To Reach Indian Border

China's sprawling and expanding railway network will soon reach within two hundred miles from India's northern frontier and the Buddhist kingdom of Bhutan, which is an Indian protectorate, the New China News Agency announced.

This railway is claimed to be the worlds highest. The railway will pass through complex geological and topographical regions at an average altitude of 13,000 feet. Approximately 300 miles of the railway will pass through perpetually frozen areas while about 20 miles will be across a salt lake.

Transvaal Hindu Seva Samaj

SILVER JUBILEE CELEBRATION

The Silver Jubilee of the Transvaal Hindu Seva Samaj was celebrated at the Gandhi Hall, Johannesburg on Saturday the 13th December and Sunday the 14th December respectively. The celebration was opened by His Worship the Mayor of Johannesburg, Councillor I. Maltz. Mr. Z. V. Parekh, chairman of the Samaj presided at the meeting.

The celebration commenced with prayers and welcome song sung by the girl students of the Gandhi School. The Mayor was then welcomed and garlanded by the chairman.

The Secretary of the Samaj Mr. V. M Modi then read some of the messages.

Among the other speakers were Messrs. J. Nanabhai, Dr. R. U. Mehta, R. N. Gopal, B. N. Patel and Jamnadas.

On Sunday the 14th December, in the morning session, Mr. B. U. Master presided over the religious ceremony, which was performed by Messrs. C. N. Mehta and U. M. Jokhaker.

The afternoon session was prhsided by Mr. V. B. Patel.

Other speakers were Messrs. N. M. Mistry, M. K. Patel, N. P. Kalian, L. P. Modi, N. P. Delvadia, D. U. Mistry, B. U. Master, Gopal and Mrs. S. D. Bhatt.

TO LET

Modern and established General Dealer and Retail Butcher businesses with all conveniences in exclusive Indian Area *catering for all* classes. Reasonable rentals.

Write to :
Box 239, KLIPTOWN.

NEW BARGAINS

Scrap Split Leather and Sole
A Bargain for Shoemakers and Shopkeepers
50 lbs Bags for 54/2. only.
Cash With Order
Railage paid to Union Railway Station and Dry Chillies
33 lbs Bags for 39/- F.O.R. BRITS.

MAARMANS (Pty) Ltd.
Box 26. Phone 128.
BRITS. Transvaal.

BOOKS FOR SALE

JUST ARRIVED

Mahatma Gandhi (Last Phase)	1	12	0
Political Philosophy of Gandhiji		18	0
My *Experience* with Truth		15	0
Women and Social Injustice		7	6
Sarvodaya		5	3
Christian Missions		5	0
Discipline of Non-Violence		1	6
Indian Home Rule		7	0
Truth is God		2	6
J. C. Kumarappa		3	0

Obtainable From:
'Indian Opinion,'
P. Bag, Durban,
Natal.

Phone 835-6786 P. O. Box 1549.
MASTER BROS.
(PTY) LTD.
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Newly Arrived 'Jaico' Books

KASHMIR PRINCESS	25 s.
One Thousand Nights On A Bed Of Stones	4 s.
The Unmarried Widow	4 s.
The Spell Of Aphrodite	4 s.
Some Inner Fury	4 s.
Stories From Bengal	4 s.
Chitralekha	4 s.
The Ten Princess	4 s.
War And Peace	4 s.
The Living Thoughts Of Voltaire	4 s.
The Living Thoughts Of Karl Marks	4 s.
The Living Thoughts Of Confucius	4 s.
Somdeva's Katha Sarit sagara	4 s.
Tales From Kalidasa	4 s.
The Whirlwind	4 s.
The Voice Of God And Other Stories	4 s.
Kadambari	4 s.
Keeping Fit	4 s.
The Miracle Of Milk	4 s.
Siddhartha, Man Of Peace	4 s.
Goutama, The Buddha	4 s.
Nectar In Sieve	4 s.
Somadeva's Vetala Panchavinsati	4 s.

(Postage 6d. Extra)

Obtainable From:

INDIAN OPINION,
P.Bag, Durban.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhij	2	6
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	10	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6
What Is Wrong With Indian Economic Life —D. V. K. R. V. Rao	3	0
Christianity Its Economy And Way Of Life —J. C. Kumarappa	2	8

Obtainable From:

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

has pleasure in announcing that she has been appointed as Agent for:—

NATIONAL MUTUAL LIFE ASSOCIATION OF AUSTRALASIA LTD.

(INCORPORATED IN VICTORIA, AUSTRALIA,)

ESTABLISHED 1869

A LIFE POLICY WITH THE NATIONAL MUTUAL ENSURES ABSOLUTE SECURITY WITH GOOD BONUSES

Please write or inquire for further particulars:

106 Mansfield Road, DURBAN.

P.O. Box 476. **Telephones: 47888.**

Telegrams & Cable: "SORABTEM." **47453.**

Printed and published by Mrs. Sushila Gandhi at the International Printing Press (Phoenix), Private Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

INDIAN OPINION

ઇન્ડિયન

ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

No. 48—Vol.-LVI.

Friday,

19th December, 1958

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 4d.

કોઈ એમ માને કે, અંતરશુદ્ધિ બાહ્ય કર્મ કરતાં કરતાં સાધી શકાતી નથી તો તે ભ્રમ છે. એથી બિલકુલ ઉલટી વાત સત્ય છે કે, બાહ્ય કર્મ અંતરશુદ્ધિ અર્થાત પ્રતિક્ષણ ઇશ્વરપરાયણ બુદ્ધિ જાગ્રત રાખ્યા વિના નિષ્કામ થઈ શકતું જ નથી.

—ગાંધીજી.

પુસ્તક ૫૬ મું—અંક ૪૮ | તા. ૧૯ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૮. | છુટક નકલ પે. ૪

પાસ—ભાગલા પાડવા

—એલન હેલમેન

ઓળખ માટેની પાસ બુક એ ખરાબ ચીજ નથી પણ એનો જે રીતે આફ્રિકન ઓીઓપર અમલ કરાયો અને કરાય છે અને કરાશે તે નિતી આ યોજનાને ખરાબ કરે છે. ઘણાં લોકો જેઓ એમ કહે છે કે રજીસ્ટર કરાવ્યા હોય તો વ્યકતીને શોધવા કે, લગ્નના પ્રસંગે એથી ઘણું સગવડ ભર્યું થાય છે, એ ખોટું છે.

વસ્તી પત્રક નોંધાવવું ઉપયોગી છે. જુના વખતમાં—કે જે જમાનો સારો હતો—ખરેખર જો સરખામણી કરીએ તો સારો હતો—ત્યારે પણ ઘણીવાર ઓળખ પત્રોની રીત દાખલ કરવાનું વિચારાયું હતું. સમાજ સેવાના કાર્યોમાં તે ઘણું ઉપયોગી થાય એમ પણ માનવામાં આવતું. આથી જન્મ અને મરણની નોંધો શરૂ કરવામાં આવી પણ તે પણ આજ સુધી આફ્રિકનો માટે શરૂ નથી થઈ.

જ્યારે ૧૯૫૦માં વસ્તીપત્રો રજીસ્ટર કરવાનો કાયદો થયો ત્યારે ખબર પડી કે ઓળખપત્રો પાછળનો હેતુ જાતી જાતી વચ્ચે ભાગલા પાડવાનો છે. અને આજે આપણે તેના પરીણામો ભોગવી રહ્યા છીએ. રેફરન્સ બુક કે જે વિવિધ માહીતીઓથી ભરેલી છે અને ૧૬ વર્ષ ઉપરના બધાજ આફ્રિકન સ્ત્રી પુરૂષને રાખવાનું કહેવામાં આવ્યું છે તે બુક આયડનટીટી બુક—ઓળખ પત્ર—નથી. એ ખરૂં છે કે એમાં ઓળખપત્ર છે પણ બીજાઓનો ઓળખપત્ર અને આફ્રિકનોની રેફરન્સ બુકમાં થોડી પણ સમાનતા નથી.

પાસ શું છે

રેફરન્સ બુક એટલે બધી જાતના પાસ—પરવાના. આફ્રિકનો એ નામે એને ઓળખે છે અને તેજ ખરૂં છે. પાસમાં મહત્વની બાત જે છે તે એ છે કે, કાયદેસર રીતે જે કાંઇ ચળવળ કરવી હોય તેને માટે પાસ જરૂરી છે. જ્યારે પણ પાસ બતાવવાની માંગણી થાય ત્યારે બતાવવીજ પડે. નહી તો ગુન્હો ગણાય. આજ કારણ આફ્રિકન સ્ત્રીઓના પાસ માટે પણ છે અને તેથીજ જે લોકો વ્યકિત સ્વાતંત્રતામાં માને છે યા ઇચ્છે છે તે લોકો આનો વિરોધ કરે છે. રેજીસ્ટ્રેશન ઓીઓનું કરવામાં આવશે તેમાં કાંઇજ નુકશાન નથી પણ તેની આજુ બાજુ નેટીવ અરબન એરીયાઝ કાયદાની જે જાળ ગુંથવામાં આવી છે તેનાથી નુકશાન છે.

(અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૪૭૯)

સર્વે માટે આફ્રિકાનીઝમ કે કોમ્યુનીઝમ

—પેટ્રીક ડંકન

મી. પેટ્રીક ડંકન જેઓ આકરામાં ભરાયલી આફ્રિકન જનતા પરીષદમાં હાજરી આપવા ગયા છે તેઓએ ત્યાંનું વર્ણન નિચે પ્રમાણે કર્યું છે.

બે વર્ષ પહેલા ૧૯૫૬માં હું અહીં આવ્યો હતો ત્યાર બાદ આજે આકરા ઉન્નત થએલુ જોઉં છું. મલીન્ય વસ્તી ઓનો નાશ થયો છે. સુંદર રસ્તાઓ ઉભા કરાયા છે. વધુ જમાઓ અને સ્મારકો ઉભા કરવાની આવશ્યકતા જણાય છે. સોફાયાટાઉન જેવા કેટલાક સ્લમસો જે થોડા અસ્તીત્વમાં હજી છે તે શીવાય બધે સ્વચ્છતા જણાય છે. ઠેક ઠેકાણે રાષ્ટ્ર ધ્વજો ફરકાવવામાં આવ્યા છે અને રાષ્ટ્રીય રંગની બત્તીઓની બધે રોશની જણાય છે જેથી શહેરને સુંદરતા અર્પે છે.

પરીષદની શરૂવાત થઈ છે. પ્રતિનિધિઓ સમસ્ત આફ્રિકાના આઝાદ અને પરતંત્ર સંસ્થાનોમાંથી આવેલા છે. ડાકારાનો નિગ્રો કોમ્યુનીસ્ટ, રશીયા અને યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાંથી ગોરા પ્રેક્ષકો, મારક્રેટ અને ઇજીપ્ટના આરબો ઘાનાનાં પજમાનો કે જેઓ આત્મ-વિશ્વાસ ધરાવનારા છે તેમની સાથે ઇથોપીયાના ગર્વ ધરાવનારા પ્રતિનિધિઓ ભળી જાય છે.

રશીયાના ફુરેવે આ પરીષદને વધાવી છે અને જણાવે છે કે, "સંસ્થાનમાંથી આફ્રિકાના દેશોને મુકત કરવા આફ્રિકનો કેટલા ઉત્સુક છે, તે આ પરીષદ પૂરવાર કરે છે."

દક્ષિણ આફ્રિકાના લીબરલ પક્ષના ત્રણ પ્રતિનિધીઓ અને આફ્રિકન કોંગ્રેસના પાંચ પ્રતિનિધીઓ પણ હાજર છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના લીબરલ પક્ષના પ્રતિનિધી મંડળના નેતા તરીકે મી. ન્ગુબાનેએ શોધ કરી કે, આફ્રિકન વિમાની સરહદો પરથી ઉડતા તમે જણાવો કે હું આકરા જવું છું તો તમારા પ્રવાસ માટે જોઇતા બધાજ કાગળીયાઓ નકકામાં થઈ જાય છે અને વગર રોકટોકે તમે પ્રવાસ કરી શકો છો."

બધા માને છે કે આ પરીષદ એક અંતીમ નિર્ણય લેશે અને બધા સવાલોનો ઉકેલ થઈ જશે. મનાય છે એવી જો આ પરીષદને સફળતાં મળશે તો આફ્રિકાના ઇતિહાસમાં એક અદ્દભુત કાર્ય લેખે તે ચિરકાળ રહેશે. સંસ્થાનવાદનો સવાલ ચર્ચવા પરીષદ નથી ભરાઇ એ ચોખ્ખુ જણાય છે. છતાં બધા એ સવાલ પર સમત છે કે સંસ્થાનવાદનો નાશ થવોજ જોઇએ.

પરીષદમાંએ નકકી કરવાનું છે કે આ સંસ્થાનવાદને કેમ દુર કરવો. એક એવો પક્ષ છે કે જે ગાંધીજીની રીતોથી આ સવાલનો ઉકેલ ઇચ્છે છે. શાંતીભર્યો માર્ગે કે જેમ ઘાનાએ કર્યું તેમ. એ રીતે સંસ્થાનવાદનો નાશ કરશે.

બીજો પક્ષ છે કે જે આફ્રિકા ખંડની આઝાદી હીંસક બળવો કરી મેળવવા ઇચ્છે છે. લગભગ કોમ્યુનીસ્ટોની રીતે.

શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી

કેટલાક કામ અંગે શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી થોડા સમય માટે ૮—૧૦ દીવસ જોહાનીસબર્ગ તા. ૨૫—બાદ આવનાર છે તે સમયે તેઓ આ સંસ્થાના અને તેમના શુભેચ્છકોને મળવા ઇચ્છે છે. તેઓ લીખાભાઇ માસ્તર, માસ્તર મેન્શનમાં ઉતરશે.

પ્રથમ દિવસની સભામાંજ આ વાત જણાઇ ગઇ. આરબ પ્રતિનિધીઓ ગાંધી વાદની સામી બાજુએ ઉભા રહ્યા અને તેને ટેકો કોમ્યુનીસ્ટ સંસ્થાનોનો મળ્યો અને ફ્રેંચ આફ્રિકન યુનીયન પણ તેમાં ભળ્યું.

ગાંધીની નિતીને જોરદાર સાથ ઘાના અને તેની સાથના આફ્રિકન સંસ્થાનો તરફથી મળ્યો.

આ પરીષદના પ્રમુખ અને ઘાનાના એક પ્રધાન કોજો બોટસીઓએ ફ્રાંસ યુનીયનને જણાવ્યું કે આ પરીષદ ફકત રાજકીય પરીષદ છે તેથી તેઓ આ પરીષદમાંથી ચાલ્યા જાય. જોર્જ પેડમોરનું સર્વે માટે આફ્રિકાનીઝમ કે કોમ્યુનીઝમ નામનું જે પુસ્તક છે તેના નામને આ પરીષદ સફળ કરી શકશે?

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૧૯ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૮.

આશાના ત્રણ કીરણો?

દક્ષિણ આફ્રિકાના વાતાવરણમાં એવું ભાગ્યે જ બને છે કે જે આપણા મનમાં આશાના કીરણો પ્રગટાવે. આથી જ્યારે પણ કાંઈક આશાના ચિન્હો આપણને જણાય ત્યારે આપણે એ જોઈ બહુ આશાવાદી ન બનવું. તેમ છતાં હાલમા બનેલી ત્રણ ઘટના ઓથી અમને આશા ઉપજે છે. એક ઘટના એ કે જીનીવામાં મળેલી કોનફરન્સમાં દુનીયાના મોટા બળો લગભગ એ વસ્તુ ઉપર સહમત થયા છે કે હાલ નવા અણુશાસ્ત્રોના પ્રયોગો બંધ રાખવા. બીજી ઘટના એ કે આક્રાની કોનફરન્સમાં હાજર રહેવા માટે, દક્ષીણ આફ્રિકાના પ્રતિનિધિઓને જવાની પરવાનગી નહીં મળે એવી બીક હતી, તે ખોટી ઠરી અને દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારે આફ્રિકન અને એક ગોરા પ્રતિનિધીને ત્યાં હાજર રહેવાની છુટ આપી છે. એ વાત સાચી છે કે પેટ્રીક ડંકન અને ન્ગુબાને બન્ને દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારના પ્રતિનિધીઓ ન જ ગણાય. તેમ છતાં આ કારણેજ તેઓ આ દેશનું પ્રતિનિધીત્વ એક સરકારી પ્રતિનિધી મંડળ કરતાં વધુ સારી રીતે ધરાવે છે. અને છેલ્લી ઘટના એ કે, નાટાલની રાજધાની પીટરમેરીટઝબર્ગની સીટી કાઉન્સીલે, ગ્રુપ એરીયાઝના કાયદા વિષેના એમના હૃદય પલ્ટાને અનુસરીને, એક નીવેદન બહાર પાડયું કે તેઓ સંપુર્ણ ઈલાયદાપણું બસમાં દાખલ કરવાની સરકારની સુચનાને સ્વિકારવાના નથી. વધુમાં તે જણાવે છે કે જરૂર પડશે તો તેઓ, અદાલતમાં સરકારને આવી અજુગતી સુચના કરવા માટે કેસ કરશે.

આ બધી ઘટનાઓ વિષે નિરાસાવાદીઓ પાસે યોગ્ય જવાબ હશે જ, દાખલા તરીકે જીનીવાની કોનફરન્સ વિશે હમેશ મુજબ અંતમાં પડીજ ભાંગશે, એમ કહેવાય કે આક્રા કોનફ્રન્સના નિર્ણયોને દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકાર ગણકારશે જ નહીં, અને કદાચ આ વસ્તુ દક્ષિણ આફ્રીકાના ગોરાઓના મનમાં બીક પેસાડવા માટે વપરાશે, જેથી ગોરાઓનો તેમને પુરો સાથ મળે. અને પીટર મેરીટઝબર્ગની સીટી કાઉંસીલ બીજી સ્થાનીક સંસ્થાઓની જેમ અંતમાં સરકારના કહયા મુજબ જ કરશે. આ બધી વસ્તુઓ કદાચ બનશે પણ ખરી. પણ તેથી એની મહતા ઓછી નથી થતી. મુખ્ય વસ્તુ એ છે કે, આ ઘટનાઓ ઉપરથી એટલું સિદ્ધ થાય છે કે; આશા અમર છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય સવાલોના ઘણી વાર વાટાઘાટ કરવાથી સારા ઉકેલો સોધાયા છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના મુઝવણ ભર્યા વાતાવરણમાં પણ આજે એવા લોકો છે જેમને લાગે છે કે આક્રાની કોનફ્રન્સમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રતિનિધી ગયા એ સારૂં થયું અને એક ગોરી સીટી કાઉંસીલે સરકાર સામે માથુ ઉંચકયુ પછી તે ભલે નૈતીક કારણો કરતા આર્થીક કારણોને અંગે જ ભલે ને હોય.

આજે એવી દુનીયામાં અને એવા દેશમાં કે જે કોઈક વખત એવો ભાસ આપણને કરાવે છે કે, સત્તાધીશો ગાંડપણના ભોગ બની ગયા છે, ત્યાં કોઇપણ સારૂં પગલું મહત્વનું છે. કારણ કે તે સિદ્ધ કરે છે કે આ દેશમાં અને દુનીયામાં બધા જ ગાંડપણના ભોગ નથી બન્યા. આનો અર્થ એમ પણ ન થાય કે તેઓ વાસ્તવીકતાનો સ્વિકાર કરે છે, તેમ છતાં એ વસ્તુ આશાસ્પદ છે કે તેઓ વાસ્તવીકતાને સમજે છે. આજે દુનીયામાં અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં, એક બહુજ ઘાતકી વૃત્તિ ફેલાતી જણાય છે. આ લોકો, પોતાના કાર્યોમાં રહેલા ભય જોવા અથવા જાણવા નથી માંગતાં. આજે જો એમ કહેવામાં આવે કે નવા અણું શસ્ત્રોના પ્રયોગોમાં માનવંજાતીને નુકશાન નથી, તો એ વસ્તુ આ બાબત કરતા પણ વધુ ગંભીર ગણાય. આજે જો દક્ષિણ આફ્રિકા, આફ્રિકાના ખંડની બીજી મહાન રાજનૈતીક શકતીઓ સામે આંખ આડા કાન કરવા ઇચ્છે, તો તે આપણે માટે ઘાતકી નિવડશે. અને જો ગોરૂ દક્ષિણ આફ્રિકા, એવા ભ્રમમાં રહેશે કે બળજબરીથી લાદેલુ ઇલાયદાપણું સ્વીકારવામાં આવશે અથવા યશસ્વી નીવડશે, તો તે એક અતિમુર્ખતા ભરેલો ભ્રમ છે. પણ જ્યારે આપણે જોઇ શકીએ છીએ કે લોકો વાસ્તવીકતાઓને સ્વિકારવા માંડયા છે ત્યારે એટલી આશા જરૂર ઉપજે છે કે વખત આવતા તેઓ સામનો કરવાને પણ તઈયાર થશે. સમજ્યા પછી જ, પગલા ભરી શકાય, અને આજે જ્યારે પશ્ચીમના ધર્મમાં આ સમય આશા અને શુભભાવનાનો છે, ત્યારે તે યોગ્યજ છે, ત્રણ આશાના કીરણો એવા સવાલો માટે દેખાય છે, જેમાં પશ્ચીમ સંસ્કૃતીના આદર્શોની કસોટી રહી છે.

ગુજરાતી શાળાની પરીક્ષા

ગાંધીજી ઉપર સૌથી ઉત્તમ નિબંધ લખનારને ઇનામ આપવાનું અમે નક્કી કર્યું છે. આ પત્રમાં એને માટે ત્રણ અઠવાડીયાથી જાહેરાત થાય છે. ગુજરાતી યુવકો તથા યુવતીઓ એમાં ભાગ લે એવી અમારી ઇચ્છા છે. ૨૦ ઉપરની વયના અમે તે સ્ત્રી પુરૂષ ભાગ લઇ શકે છે. આ દેશના પ્રત્યેક પ્રાંતમાં ગુજરાતી શાળાઓ ચાલે છે. દર વરસે ચોક્કસ બાળકોને ઉત્તીર્ણ થયાના ઇનામો અપાય છે. આ શાળાઓ આ દેશમાં કેવું કાર્ય કરે છે તે આ નિબંધમાં ભાગ લેનારાઓ પુરવાર કરશે. સમસ્ત દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી ગાંધીજી ઉપર નિબંધ લખનાર કેટલા ગુજરાતીઓ છે અને કેવા નિબંધો લખે છે એ શાળાની મહત્તા પુરવાર કરશે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે ગુજરાતનું ગૌરવ હમેશા બધામાં જેમ ઉન્નત રહ્યું છે તેમ આમાં પણ રહો. તમે તુરત તમારા નામો ભરીને મોકલો અને હરીફાઇમાં વિજયવંત બનો.

વ્યવસ્થાપક
'ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.'

આક્રાની કોન્ફરન્સમાં "કિવટ આફ્રિકા"ની હાકલ

આક્રામાં ઓલ આફ્રિકન પીપલ્સ કોન્ફરન્સમાં યુનોને અરજી કરવામાં આવી હતી કે આફ્રિકન સંસ્થાનોમાંથી પરદેશી કબજો હવે હઠાવી લેવામાં આવવો જોઇએ. વધુમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે, પ્રજાસત્તાક રીતે ચુંટાયેલા આફ્રિકન નેતાઓના હાથમાં રાજસત્તા સોપવામાં આવે.

કોન્ફરન્સના એક નીવેદનમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જે દેશમાં પ્રજાસત્તાક આદર્શો જારી છે ત્યાં, સ્વતંત્રતા શાંતીથી મેળવી શકાય. પણ અમુક સંસ્થાનોમાં જ્યાં બળ જબરીથી લોકો ઉપર જુલમ કરવામાં આવે છે. ત્યાં લોકોએ એવીજ રીતે સામનો કરવો જોઇએ.

દક્ષીણ આફ્રીકાના માલનો પણ બોયકોટ કરવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો હતો. આ વિષે પ્રોગ્રામ ઘડવા માટે જુનમાં એક કમીટી સ્થાપવામાં આવશે. કેનીયા લેજીસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભ્ય મી. ગીકોન્યો કીયાનોએ કહેલું હતું કે કોન્ફરન્સ ઘણીજ યશસ્વી નીવડી હતી.' તેઓએ નઇરોબી પાછા ફરતા સ્મટ્સ એર પોર્ટ ઉપર ખબરપત્રીને જણાવ્યું હતું કે કાળુ આફ્રીકા પોતાના ધ્યેય અહીંસક રીતે મેળવવાની ઇચ્છા ધરાવે છે, તેમ છતાં એનો અર્થ એમ નથી થતો કે જો કોઇ અમને માથા ઉપર મારે તો અમે અમારો ગાલ બીજા તમાચા માટે સામો ધરીશું. જ્યારે એમને પુછવામાં આવ્યું કે આફ્રીકાનર રાષ્ટ્રીયત્વ અને આફ્રીકન રાષ્ટ્રીયત્વમાં શું ફરક છે. ત્યારે એમને જણાવ્યું હતું કે આફ્રિકન રાષ્ટ્રીયત્વ કોમીભેદ ભાવ ઉપર નથી રચાયો પણ તે એકતા અને માનવ આદર્શો પર રચાયો છે.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

પાસ—ભાગલા પાડવા

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

ત્રીજી મહત્વની કલમો એમાં એ છે કે જે શહેરોમાં દાખલ થતા લાગુ પડાય.

આ કાયદાની ૧૦મી કલમમાં છે કે, કોઇ પણ આફ્રિકન સ્ત્રી કે પુરૂષ શહેર બહાર રહેતાં હોય તેઓ પાસે શહેરમાં રહેવાનો પરવાનો ન હોય તો તેઓ ૭૨ કલાકથી વધારે વખત પાસ વગર રહી ન શકે. શહેરમાં પરવાના એનેજ મળે છે કે જે શહેરમાં જન્મ્યો છે અને શહેરમાં વસે છે. જેઓ શહેરમાં ૧૦ વર્ષથી કામ કરે છે અથવા ૧૫ વર્ષથી શહેરમાં કાયદેસર રહ્યો છે તેવાઓની પત્ની તથા બાળકો "એકઝેમટેડ" ગણાય છે અને તેને રહેવાનો પરવાનો અપાય છે.

આ કાયદો ત્યારેજ તેઓને રક્ષણ આપશે કે જ્યારે તે લાગલગાટ એ શહેરમાં રહ્યો હશે.

ચાલુ પરંપરા

આ કાયદો ૧૯૫૨માં થયો છે સરકારે આ ઘણી વિચારણા પછી બનાવ્યો હતો. પણ બહુ આવકાર પાત્ર ન બન્યો કારણ તે આફ્રિકનોના નાશ માટે બન્યો છે. બહારથી કામ કરવા મજુરો શહેરમાં આવે તે નિતીને કાયમ રાખવાની આ કાયદાની નિતી છે. કામ કરનારને શહેરમાં વસવાટ કરવાનો પરવાનો છે કે નહીં તે જાણવા આ માટેજ ઓળખપત્રની જરૂર રહે છે.

કોઇ કોઇ દેશોએ રેફ્રન્સ બુક જેવીજ પણ કાંઇક ઓછા કલમો વાળી પરવાના બુકો આફ્રિકન સ્ત્રીઓ માટે કરી છે. આથી તેમને શહેરમાં રહેવાનો હક્ક મળે છે. અને કામ અથવા મજુરી કરી શકાય છે. કેપમાં આ નિતી નિષ્ફળ ગઇ છે. જે સ્ત્રીઓના ધણીઓ ૧૦ અથવા ૧૫ વર્ષથી શહેરમાં રહેતા ન હોય તેમને ચાલ્યા જવાનું કહેવામાં આવે છે. ભલે પછી તેઓને કયાંય જવાને જગા ન હોય યા તેમનું કુટુંબ પડી ભાંગે.

આ બતાવે છે કે રેફ્રન્સ બુક શું છે. સ્વતંત્રતાની ચળવળ અને ટાઉનમાં વસવાટ પર અંકુશ મુકવાનોજ ઇરાદો છે.

આ માટે એકજ ઇલાજ છે. રેફ્રન્સ બુક આપવાનું બંધ ન કરવું પણ રજીસ્ટ્રેશન બીજાઓની જેમ કરવાનું રાખવું. સરકારી યાદી મુજબ દશ લાખ રેફ્રન્સ બુકો અપાઇ છે. પણ આ પાસ બીજાઓ જેમ આયડનટીટી કાર્ડ રાખે છે તેમ રેફ્રન્સ બુકને કરી નાખવી જોઈએ.

શંકા અને ભય

આમ કરવાથી સ્ત્રીઓ અને પુરૂષોમાંથી ભય ચાલ્યો જશે. ૧૦મી કલમ તેમાંથી નાબુદ કરવી અને જ્યારે પણ બતાવવા માંગણી થાય ત્યારે બતાવવીજ જોઇએ એમ ન રાખવું. દરોડા પાડવા કે ધરપકડ કરવી મુકી દેવી. આ રીતથી તેઓ પોલીસોને શંકા અને ભયથી નહી નીહાળે. તેમના કુટુંબોનો ખ્યાલ પણ રાખવો જરૂરી છે. આથી આફ્રિકન સ્ત્રીઓને આઝાદીની ચળવળ માટે પણ મોકો મળશે. સરકારે વિરોધીઓને સાંભળવા પણ ઘણા જરૂરી છે. અને આજ રીતે ભાવી ઉજળુ થશે.

ક્રીસ્ટમસ અને નવું વરસ

અમે અમારા ખ્રિસ્તી વાંચકોને આ પવિત્ર તહેવારોમાં અમારા અભિનંદન પાઠવીએ છીએ અને ખ્રિસ્તી આગમનું નવું વરસ સુખ અને શાંતીમાં પસાર થાવ એવી પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા પાસે યાચના કરીએ છીએ.

ક્રીસ્ટમસના તહેવારો વખતે અમારા સ્ટાફને જે કાયદેસર રજાઓ આપવાની છે તે બે અઠવાડીયાની રજા આપવામાં આવે છે. તેથી અમારા તા. ૨૬મી ડીસેંબર અને તા. ૨ જાન્યુવારીના 'ઇન્ડિયન ઓપીનીયન'ના અંકો બંધ રહેશે. આ પછીનો જાન્યુવારી ૯મીનો અંક પ્રસિદ્ધ થશે.

વિવિધ વર્તમાન

સીનેમામાં ઇલાયદાપણું

ગ્રુપ એરીયાઝ કાયદા અનુસાર સીનેમા માલીકોએ ખાસ પરમીટની માંગણી કરવી પડશે કે જેની રૂએ તેઓ ગોરા હીંદી અને કલર્ડ માટે છુટ મેળવી શકશે. આ પરમીટો એજ શરતે કેપમાં આપવામાં આવી છે કે બધાને માટે જુદા દાખલ થવાના દરવાજા, જુદી સીટો, અને જુદા સંડાસો રખાશે. ડરબનના બીન-ગોરા સિનેમાના માલીકોને પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેઓ જાન્યુઆરીથી આફ્રિકનોને પોતાના સીનેમામાં દાખલ નહીં કરી શકે. આને પરીણામે બીન-ગોરા સીનેમા માલીકોને ઘણુ નુકશાન થશે.

ઇન્ટરનેશનલ કલબને બંધ કરવું પડશે

દક્ષિણ આફ્રિકાની એકજ મીશ્રીત કલબ, ડરબન ઇન્ટરનેશનલ કલબ કે જે ૧૫ વરસ પહેલા સ્થાપવામાં આવી હતી, તે હવે બંધ કરવામાં આવશે, કારણ કે ગ્રુપ એરીયાઝ બોર્ડે એમાં બધા વર્ણના લોકોને મળવાની મના કરી છે. આ કલબનું ધ્યેય કોની એકતા અને સમજુતી ફેલાવવાનું હતુ. એના બંધારણ મુજબ એ રાજકીય નહોતું અને ડાનસીંગ, જુગાર અને દારૂની બંધી હતી.

યુગાન્ડામાં પ્રકાશનો પર પ્રતિબંધ

કેરોમાં આવેલી યુગાન્ડા નેશનલ કોંગ્રેસની કચેરી તરફથી પ્રકાશીત થતા બધાંજ પ્રકાશનો ઉપર સરકાર યુગાન્ડામાં લાવવા ઉપર પ્રતિબંધ મુકયો છે કારણ કે આ પ્રકાશનો ભાંગફોડીયા વિચારો પ્રેરે છે. યુગાન્ડાની ગવર્નર કાઉન્સીલે આ નિર્ણય કર્યો છે એમ બ્રીટીશ આમસભામાં એક પ્રશ્નના ઉત્તરમાં તાજેતરમાં વસાહત મંત્રીએ જણાવ્યું હતું.

વસાહતમંત્રી મજુર પક્ષના સભ્ય મી. જહોન સ્ટોનહાઉસના પ્રશ્નનો જવાબ આપી રહ્યા હતા. મી. જહોન સ્ટોનહાઉસે પુછ્યું હતું કે યુગાન્ડામાં ગેરકાયદેસર પ્રતીબંધીત સાહીત્ય લાવવા માટે કેટલાક લોકો પર કાયદેસર કામ ચાલ્યું છે?

નિબંધ હરીફાઈ

અમને અમારા કેટલાક વાંચકો તરફથી નિબંધ હરીફાઇની રાખેલી વયમાં ઘટાડો કરવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. વાંચકોની ઇચ્છાને માન આપી ૨૫ માંથી ૨૦ની વય રાખવામાં આવે છે. ૨૦ થી નીચેના આમા ભાગ ન લઇ શકે.

રાણી છતાં "ઘર" નહી

ક્વીન એલીઝાબેથ પાસે ઘણા મહેલો છે. પરંતુ આજ સુધી હરકોઇ ઇચ્છે તેવું એક ઘર કે જ્યાં પોતાનું કુટુંબ રહે ને થોડાક નોકર ચાકર હોય તેવી ઘર કે જમાંતે ગૃહીણી બને તેવું નહોતું. વર્ષોથી તેની કામના એક ઘર માંડવાની હતી. અંતે એક દીવસે વિભીન્ન સગવડ ધરાવતું વીન્ડસર કેસલનું વિકટોરીયા ટાવર સુંદર ઘરમાં પરિવર્તિત થઇ શકે છે એમ તેને જણાયું અને તેણે સ્થાપત્યકારને બોલાવ્યો.

કેટલાંક અઠવાડીયાં ઘરમાં શું જોઇએ અને શું નહી તે પાછળ ગાળ્યા અને ટાવરનું સગવડ ભર્યા ફ્લેટમાં રૂપાંતર કર્યું.

મોટો પ્રશ્ન હતો વીજળીક અને સ્વચ્છતાનાં સાધનો નાખવાનો. રસોઇ ઘર બનાવવામાં પણ જગ્યાના અભાવે મુશ્કેલી નડી હતી. આજ ત્યાં તમામ આધુનીક સગવડતાવાળું રસોડું છે એમાં ૨૦ માણસોને જમાડી શકાય તેટલું મોટું છે; જો કે શાહી દ્રષ્ટીએ તો આ નાનીજ પાર્ટી કહેવાય.

નીચલા માળે રાણીનો શયનખંડ, ડ્રેસીંગરૂમ અને એક લાંબો ડ્રોઇંગરૂમ છે. શાહીકુટુંબ જ્યારે વીન્ડસર ખાતે હોય છે ત્યારે આ ડ્રોઇંગરૂમ કુટુંબની બેઠકની ગરજ સારે છે. અત્રે ક્વીન અને પ્રિન્સ ફીલીપ તેમનાં બાળકો સાથે રમે છે, અને અત્રેજ તેઓ તેમની પરિશ્રમભરી જવાબદારીઓ બાદ આરામ અને સ્ફુર્તિ મેળવે છે. અને તે રાણી મટી ગૃહિણી બને છે.

શિક્ષક જોઇએ છે

શ્રી પોર્ટ એલીઝાબેથ હીંદુ સેવા સમાજની ગુજરાતી શાળા અથે ગુજરાતીનું પ્રાથમિક શિક્ષણ આપે એવા એક લાયક શિક્ષક અથવા શિક્ષિકા જોઇએ છે.

રહેવાનું ઘરની સગવડ તેમજ સારો પગાર આપવામાં આવશે.

ઉમેદવારે નીચેના સરનામે પત્રવ્યવહાર કરવા વિનંતી છે.

મણીલાલ રણછોડજી
શ્રી હીંદુ સેવા સમાજ
શાળા સમીતીના
મંત્રી
૨૯ વોલ્મર રોડ, પોર્ટ એલીઝાબેથ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

સ મા ચા ર સં ગ્ર હ

—ઉદયશંકર અને એની મંડળી ઇસ્ટ આફ્રિકાના પ્રવાસે ગયા માસમાં આવી ગઇ તેમના સુંદર નૃત્યથી ત્યાંના યુરોપીયનો ઘણા મોહીત થયા હતાં. હીંદની કળા જોવાનું તેઓને પહેલી જ વાર મળ્યું હતું.

—ભાવનગરમાં સાયકલની ચેઇનો બનાવવાનું એક કારખાનું તાજેતરમાં શરૂ થયું છે. શરૂઆતમાં આ કારખાનામાં દર વર્ષે એક લાખથી વધુ ચેઇનો બનશે અને આગળ ઉપર ઉત્પાદન વધારીને વર્ષે ૪॥ લાખ ચેઇનોનું કરાશે.

—ઘણા દેશોમાં એવી દુકાનો આવેલી છે જે ટપાલથી વસ્તુઓ મોકલે છે. આવી દુકાનોમાં સૌથી મોટી દુકાન ચીકાગોમાં આવેલી છે. આ દુકાનમાં ૧૯૫૬માં પત્રથી મોકલવામાં આવેલી વસ્તુઓનું કુલ વેચાણ ૩,૩૦,૬૮,૨૬,૦૦૦ ડોલરનું હતું. આ કંપની તરફથી દર વર્ષે ૭ જુદા જુદાં સુચીપત્ર પ્રગટ કરવામાં આવે છે. જેમાં ૧,૦૩,૦૦૦ વસ્તુઓનું વિવરણ હોય છે. આ સુચીપત્રની પાંચ કરોડ કોપી છાપવામાં આવે છે. જે દરેક દેશમાં મોકલવામાં આવે છે.

—દુનીયાની સૌથી મોટી જેલ મોરક્કોની કુબીયાન જેલ છે. જ્યાં ૮૦,૦૦૦ કેદીઓને રહેવાની વ્યવસ્થા છે.

—જાણીતા ભૂસ્તર શાસ્ત્રીએ આગાહી કરી છે કે; ૧૦–૧૨ વર્ષમાં ભારત તેલની બાબતમાં સ્વાવલંબી બની જશે.

—વિશ્વ બેંક પાસેથી આજ સુધીમાં ભારતે પંચ વર્ષિય યોજના માટે સાત લોન લીધી છે આ લોનો દ્વારા સોળ કરોડ પંચાવન લાખ ડોલર ભારતને મળ્યા છે જેનો વિશ્વમાં પ્રથમ નંબર છે.

—આફ્રિકા ખંડની પ્રથમ આફ્રિકન સ્ત્રી ઘાનાનો પડોશી દેશ હેપટી વોલ્ટની મજુર અને સામાજીક ખાતાની પ્રધાન બની છે. તેમનું નામ મેડમ કયુંગ્રીન કોલીબેલ્યા છે.

—અનાજ અને ખેતીવાડી સંસ્થા F.A.O.નું આફ્રિકા માટેનું મુખ્ય મથક આક્રામાં યુનોએ ઉઘાડ્યું છે. ૧૨૦,૦૦૦ ડોલર એને માટે મંજુર થયા છે.

—આવતા વર્ષે બે મહીનામાં ભારતથી બાર વર્ષનો એક બાળક અથવા બાલિકા અમેરીકા ખાતે "બાળક એમ્બેસેડર" તરીકે જશે. આ એમ્બેસેડર ભારતના બાળકો વતીથી અમેરીકાના બાળકોને જુદી જુદી ભેટ વસ્તુઓ આપશે, ઉગતી પ્રજામાં ભાઇચારો અને પ્રેમ વધારવાના ઉદ્દેશથી અમેરીકામાં ચાલતી એક દશ વર્ષની જુની સંસ્થાની ભારતની શાળા તરફથી આ યોજના ઘડાઇ રહી છે.

—ભાવનગરમાં રૂા. પચ્ચીસેક લાખના ખર્ચે એક કેન્સર ઇન્સ્ટીટ્યુટ સ્થાપવાના પ્રયાસો થઇ રહ્યા હોવાનું જાણવા મળે છે. આ માટે થોડું દાન મેળવવા માટે પણ પ્રયાસો ચાલે છે. જો શરૂ થશે તો આ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ભારતમાં આ પ્રકારનું પ્રથમ ઇન્સ્ટીટ્યુટ થશે.

—વિશ્વના તેલના નિષ્ણાતો દિલ્હીમાં ગયા અઠવાડીયે મળ્યા હતાં. ૧૦૦ કરતા વધારે નિષ્ણાતો ૨૯ દેશોમાંથી ભેગા થયા હતાં.

—હીંદના વિદ્યાર્થીઓ યુ. કે.માં ૩૦૧૦ જરમનીમાં ૧૧૨૯ અને રશીયામાં ૧૧૭ ભણે છે.

—બ્રીટન હજી પણ બીજા દેશો કરતા વધારે મૂડી પરદેશમાં રોકે છે.

હીંદના સમાચારો

ઉત્પાદન ઝુંબેશને વેગ

નવી દીલ્હી ખાતે ઉત્પાદન ઝુંબેશને વેગ આપવાના એક ભાગરૂપે બીજી પંચવર્ષીય યોજનાના ગાળા દરમીયાન બે હજાર વધુ પાતાળ કુવાઓ બાંધવાનું વીચારાયું છે.

અત્યાર સુધીમાં, દેશભરમાં ૭ હજાર કુવા તઇયાર થયા છે.

મળી શકતા આંકડાઓ મુજબ પાતાળ કુવાઓના કાર્યક્રમ હેઠળ ૧૯૫૭–૫૮ દરમીયાન ૧૦૬૭,૮૮૬ એકર જેટલા વધારાની જમીનમાં સીંચાઇ કરવામાં આવી હતી.

અત્યાર સુધી પાતાળ કુવા ખોદવાનું કામ ગંગા નદીના પટમાં અને ઉત્તર ગુજરાત પ્રદેશ પુરતું મર્યાદીત રાખવામાં આવ્યું છે,

બીજી પંચવર્ષીય યોજનામાં, કુવાઓ માટે રૂા. આઠ કરોડની જોગવાઇ છે.

બૃહદ ભારતીય સમાજ

બૃહદ ભારતીય સમાજનું મુંબઇમાં જે જુનુ મકાન હતું તે સરકારે ખરીદી લઇને તે સંસ્થાને નવો પ્લોટ આપ્યો છે. ત્યાં સાત માળનું મોટું મકાન આ સંસ્થા કરનાર છે. આમાં ૧૫ લાખ નાણા રોકાશે. આ નવા મકાનમાં ૫–૬–૭ માળે રહેવાના ફ્લેટ્સ હશે. ૨–૩ માળે લાયબ્રેરી અને નીચે સ્ટોરો હશે પ્લોટનો વિસ્તાર ૨૦૨૮ ચોરસવાર છે. અને ૫૦ ટકા પર બાંધકામ થશે.

શ્રી નહેરૂએ રાજાસાહેબને ઇનામના નાણાં ન આપ્યાં!

શ્રી નહેરૂએ હવાઇ ઉડ્ડયન સ્પર્ધાના વિજેતા હીમાચલ પ્રદેશના લેફ. ગવર્નર બદીના રાજાસાહેબને ટ્રોફી એનાયત કરી હતી. પરંતુ એકચોનું રોકડ ઇનામનું કવર પોતાના ગજવામાં મૂકી દીધુ હતું અને થોડી મીનીટો બાદ ગજવામાંથી એ કવર કાઢીને રાજાસાહેબ તરફ જોઇને હસી પડ્યા અને કવર સીધું મધ્યભારતની ફલાઇંગ ક્લબના પ્રમુખ શ્રી ભવરસિંહ ભંડારીને આપી દીધું, અને સાથે એમ પણ કહ્યું કે આ પૈસા બાળ કલ્યાણ નિધિમાં આપી દેજો.

આભાર સ્વીકાર:

બી. ડી. પટેલ, જોબર્ગ પા. ૫–૫–૦

રતીલાલ મોરાર, પો. એ.

કસ્તુરબા શાળા માટે શી. ૧૦–૬

ઝુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩–૨૬૫૪.

For Sale

A very large, centrally situated, vacant shop with fixtures and fittings and Indian occupation, opposite the licensing office in market street, Johannesburg, is available as from 1st January, 1959. These premises can be walled-up into three (3) shops, if required.

There are also two rooms and a kitchen for residence at the rear of the shop.

Interested persons can contact the seller at:

Phone, 835-3089, or 424,
Main Road Ferreirastown,
JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

જાત જાતનાં નાયલન, રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, સ્ત્રીઓ બાળકો અને પુરૂષો માટે ઉત્તમ જાતના વુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગન્સ અને બચ્ચાઓ માટે—બુટીઝ, બીબ્સ, બ્લેન્કેટસ, શોલ્સ; નેપકીન્સ વિગેરે.

દરેક જાતના માલ માટે તપાસ કરવા ભલામણ.

33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન: ૮૩૫-૬૭૮૬ — બોકસ ૧૫૪૯.

માથે બાંધવાની રીબન અને વેણીઓ

મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલ્કની, રીબન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઇઝમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને મોટર શણગારવા માટે જથ્થાબંધ રીબનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેશમ તથા ફેલ્ટની ટોપીઓ કીફાયત ભાવે બનાવી આપવામાં આવશે.

અંબોડે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન વિગેરેનાં ફુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના બ્રોચર્સ મળશે.

ઠેકાણું: માબરો હેટસ (પ્રો.) લી.

લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડરન્સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,

ફોન: ૮૩૫-૭૯૯૨ પહેલે માળે,

બોકસ ૫૨૫૭. માસ્ટર મેન્સન્સ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — જોહાનીસબર્ગ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો

જીંદગી, આગ, ચોરી, ફુલર્ડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને ચોર્કશાયર ઈનશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,

Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

આંબા અથાણ, લીલી અળદ, રતાળ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે. આદુ પેની ૧૦ રતલ, લસણ શી. ૧–૬ રતલ. પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ, પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ ગોલ શી. ૧૦–૬ લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૧–૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલ્જીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.

PHONE 33-4691. BOX 2526.

હીંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઇન્ડીયા ઇન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી જાલભાઈ રૂસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન – નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.
રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવન્થ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન્સ:
ઓફીસ : ૨૫૮૪૫
રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

'કાશ્મીર પ્રિન્સેસ'

કાવતરાની રોમાંચક કથા

લેખક : શ્રી. અનંત શ્રીધર કર્ણીક

(ગતાંકથી ચાલુ)

ડેક ઉપર ત્રણ શબો

હું જ્યારે જાગ્યો ત્યારે સવારના ૬ વાગ્યા હતાં, તે છતાં સુરજ ખુબ પ્રકાશી રહ્યો હતો. આજુ બાજુ બહુ ઉજાસ લાગતો હતો, પણ કોણ જાણે કેમ પણ મારા દીલમાં દુખની છાયા હું અનુભવતો હતો અને વીચારક હતો કે હું આરામ મા સુતો છું પણ મારા બીજા બે સાથી કદાચ હજુ પાણીમાં બચવાના ફાંફા, મારી રહ્યા હશે.

હું ડેકની પાળ પાસે આવીને ઉભો. ત્યાં મે જોયું કે ૭ લાઇફ બોટો નીચે ઉતારવામાં આવી રહી હતી, અને તેઓ મહાન નટુના ટાપુની આસપાસ અમારા સાથીદારોની શોધ માટે જવા ના હતાં. હું ઉભો હતો, ત્યાં એક જુવાન ઓફીસર મારી પાસે આવ્યા. અને સ્મિત કરતાં મને પ્રછયું કે મને રાતે નીંદ્રા સારી આવી હતી કે નહીં. મેં હા પાડી એમને મને જણાવ્યું કે તેઓ અમારા સાથીદારોની શોધમાં જઇ રહ્યા છે. મને અકસ્માતના સ્થાનની પુરી ખબર હતી અને મેં એમની સાથે જવાની ઇચ્છા દર્શાવી પણ તેમનું કહેવું હતું કે શોધમાં કદાચ લગભગ આખો દીવસ ચાલ્યો જાય, આથી મારે સ્ટીમર ઉપર રહી આરામ કરવો. હું સમજી ગયો કે આ બાબત વધુ આગ્રહ રાખવો નકામો છે. આથી મેં એમને એક બે જગ્યા ઓ બતાવી સંતોષ માન્યો, તેઓ મોટર બોટમાં બેસી રવાના થઇ ગયા.

એટલામાં ડૉ. કોરની મારી પાસે આવ્યા. એમને મને નહાવા માટે સાધનો બતાવી નહાવા જવા કહ્યું: મારે માટે હજામતનો સમાન સાબુ, ટુવાલ બધુ ત્યાં તઇયાર હતું. એમને મને જણાવ્યું કે મારે હજામત કરી, હાથ મોઢું ફકત ધોવા. સુંદર સફેદ બાથ જોઇને મને નહાવાની ઘણી ઇચ્છા થઇ, પણ મારા પગ તથા હાથ ઉપર પાટા હોવાને લીધે તેમ થઇ શકે તેમ નહોતુ. મારા મનના વિચાર જાણે તેઓ કળી ગયા હોય તેમ ડૉ. કોરનીએ મને કહ્યું કે જો મને નહાવા ની ખુબ જ ઇચ્છા હોય તો, મારે નહાવું. પાટા ભલે ભીના થતા, નવા બાંધવામાં આવશે. મેં આ સુચનાનો આભાર માની પુરેપુરો લાભ લીધો. નાહીને હું બહાર આવ્યો, હું વિચાર જ કરી રહ્યો હતો કે દવાખાનું હું કેમ શોધીશ, ત્યાં મેં ડૉ. કોરનીને જોયા તેઓ આખો વખત ત્યાંજ ઉભાં હતાં, જેથી મને રસ્તો શોધવાની તકલીફ ન પડે. તેઓ મને સ્ટીમરની હોસ્પીટલમાં લઇ ગયા. અહીં દીક્ષીત અને પાઠક બીછાનાઓમાં પડ્યા હતાં. તેઓ આનંદમાં લાગતાં હતાં. હું એમની સાથે વાતો કરતો બેઠો અને ડૉ. કોરની એ એક "બોય"ને અમારે માટે નાસ્તો લાવવા જણાવ્યું. બાદ મારા પાટા બદલાવવા માંડ્યા. ત્યાર પછી એમને મને જણાવ્યું કે, હું પછી આવીશ હમણા ભોજન ગૃહમાં નાસ્તો કરવા જવું છું. બીજા બધાએ નાસ્તો કરી લીધો હતો તેથી હું એકલો જ હતો. હું ટેબલ પાસે બેઠો અને મેં જોયું કે મેં જે બધી ચીજોની માંગણી કરી હતી તે મારે માટે હાજર કરવામાં આવી હતી. ડૉકટર ગયા. એક જુવાન ચાઇનીઝ મારી દેખરેખ કરી રહ્યો હતો. હું ખાઇ પરવાર્યો હતો, અને કોફીનો છેલ્લો ઘુંટડો ઉતારી રહ્યો હતો, ત્યાં ફરી ડૉ. કોર ની હાજર થયા. મને ઘણી નવાઇ લાગતી હતી કે, ડૉકટર બરોબર ટાઇમ સર શી રીતે હાજર થઇ જતાં હતાં.

અમે જેટલા દીવસ સ્ટીમર ઉપર હતાં એટલા દીવસ તેઓ હમેશા વગર પુછે મારે જ્યાં જવું હોય ત્યાં લઇ જવા હાજર રહેતા. સુતા અથવા જાગતા તેઓને હું હમેશ મારી પાસે જ જોતો. પહેલા તો હું આ બધુ જોઇ અચરજ પામતો, પણ આગળ જતાં જેમ બાળક પોતાની મા ને હમેશા આંખોની સામે જોઇ ટેવાઇ જાય છે તેમ હું પણ એમની હાજરી થી ટેવાઇ ગયો. હું જો એમ કહું કે, અમને ડૉ. કોરની તરફથી, એક મા જેટલી કાળજી મળી હતી, તો તે અતીશયોકતી નહીં ગણાય. તેઓ પ્રેમાળ હતાં, અમારૂં ધ્યાન રાખતાં અને જરૂર પડતી ત્યારે અમારી સાથે જરા સખતાઇ પણ વાપરતાં. હું હજુ લંગડાતો હતો એ જોઇ ડૉકટરે મને કહ્યું કે મારે લાકડીનો ટેકો લેવો.

લાકડી વાપરવાની મારી જરાપણ ઇચ્છા નહતી અને ત્યાર સુધીતો મારે લાકડી વાપરવીજ નહતી. મેં તરતજ ડૉકટરને કહ્યું કે મારે લાકડીની જરૂર ન હતી, અને સ્ટીમરમાં તો ભીત વિગેરેનો ટેકો લેવો એ સહેલી વસ્તુ હતી. મેં આમ કહ્યું તો ખરૂં પણ ડૉકટરની ચુપકીદી ઉપરથી મને લાગ્યું કે આ વાત તેમને ગળે નથી ઉતરી.

હું બે કલાક પાઠક અને દીક્ષીત સાથે વાતો કરતો બેસી રહ્યો. ત્યાર પછી હું બેઠકમાં ગયો ત્યાં થોડાક ઓફીસરો બેઠા હતાં. કોઇ વાંચતું હતું, તો કોઇ ધીમે અવાજે વાતો કરી રહ્યા હતાં. તેમને બધાએ મને આવકાર્યો, અને મારે માટે બીયર મંગાવ્યું. સ્ટીમરના બધા જ લોકો એટલા સારા હતાં કે, થોડા જ વખત માં તેમને અમારૂં દુઃખ અને દરદ ભુલાવી દીધું હતું. હું લેફટેનંટ હ્યુઝ પાસે બેઠો હતો. તેઓ સ્ટીમરના ડાયવીંગ (પાણીમાં અંદર જનાર પાન બુડા) ઓફીસર હતાં. મેં એમને પુછ્યું કે શું તેઓ પાણીની નીચે પ્લેન પાસે ન જઇ શકે ? જો આમ કરવા માં આવે તો આપણે જાણી શકાએ કે કેટલા બચ્યા હશે. એમને મને જણાવ્યું કે, આ દરીયો ઇન્ડોનેશીયા ની સરકારના કબજામાં હોવાને લીધે એમની પરવાનગી લેવી જોઇએ, એક-વાર તો તેઓએ આવી રજા આપવાના પાડી હતી પણ ફરી પુછવામાં આવ્યું છે. ત્યાર પછી અમે બીજી વાતો પર ઉતરી ગયા, ત્યાં જ કોઇક આવીને કહી ગયું કે ઇન્ડોનેશીયાની સરકારે પરવાનગી આપી છે. અગીયાર વાગ્યા હતાં, બધા બેઠકમાંથી ચાલ્યા ગયા. અડધો દીવસ વીતી ગયો હતો, અને હવે કામ માટે થોડાક જ કલાક બાકી હતાં તેથી તેઓ ડ્રાઇવીંગનો સામન તઇયાર કરવાની ઉતાવળ કરી રહ્યા હતા. મને થયું કે જો હું લેફટેનંટ હ્યુઝને પ્લેનના બાંધકામ વીશે માહિતી આપું તો, તેમનું કામ સરળ થઇ જાય. આથી હું ડેક ઉપર ગયો. ત્યાં કમાન્ડર ચે ઉભા હતા. તેઓ સ્ટીમરના કેપ્ટન હતાં, અને તેઓ ઘણા જ પ્રભાવશાળી લાગતાં હતાં. મેં એમને મારા વિચાર કહ્યાં. એમને મને બેસવાનું કહ્યું અને લેફટેનન્ટ હ્યુઝ ને બોલાવવા ગયા. થોડીજ વારમાં બન્ને જણા પાછા આવ્યા. મેં એમને કાગળ ઉપર ચીત્ર દોરી પ્લેનનું બાંધ કામ બતાવ્યું અને દરવાજા ક્યાં હતાં અને એમને કેવી રીતે ખોલવા તેની પણ માહિતી આપી. આ વધુ સમજ્યા બાદ તેઓ જલદી ચાલ્યા ગયા.

જમ્યા પછી હું એક આરામ ખુરસીમાં બેઠો બેઠો એક માસીકના પાના ફેરવતો હતો, ત્યાં મને ઉંઘ આવી ગઇ. જાગ્યો ત્યારે મારી સામે, ડૉ. કોરનીની વિશાળ કાયા ઉભી હતી. એમને જરા સખતાઇથી મને કહ્યું કે મારે પથારીની માંગણી કરવી જોઇતી હતી. હું સમજી ગયો કે, ખુરસીમાં અગવડતાથી હું સુતો હતો, તેથી ડૉ. કોરની નારાજ થયા હતાં, એટલે મેં એમને સમજાવ્યું કે, હું ક્યારે સુઇ ગયો, તેનું મને ભાન ન હતું. મે બપોરની ચા પીધી, અને પછી હું ફરી પાઠક અને દિક્ષિત પાસે વાતો કરવા ગયો. આમ સાંજ પડી ગઇ.

લેફટનંટ હ્યુઝ એટલામાં આવ્યા. તેઓ ઘણા જ થાકેલા લાગતાં હતાં, તેમ છતાં એમના ચહેરાના ભાવ ઉપર થી, એમ જણાયું કે, એમનું કાર્ય શિફળ થયું હતું. એમને એમના કાર્ય વિષે અમને માહીતી આપી. જેવો પ્લેનને સ્પર્શ કર્યો કે, ત્રણ મુડદાં પ્લેનમાંથી જુદા થઇ ગયા. ત્રણેયના શરીર ઉપર લાઇફ જેકટ હતાં. એક પાસેથી પાસપોર્ટ મળ્યો હતો, તે ડીકુન્હા હતાં. બીજાની આંગળી ઉપર સોનાની વિંટી હતી. એની ઉપર નામ હતું તે પીમેન્ટા હતાં, અને ત્રીજો શખ્સની ઓળખ નથી થઇ શકી. એમને એક ચોપડી પણ મળી હતી, જેની ઉપર "ચૌ-અન-લાઇ" લખ્યું હતું પણ હાથમાં લેતાં જ તે ડચો થઇ ગઇ, તેમને જણાવ્યું કે પ્લેન ઘણા ભાગોમાં ભાંગી ગયું હતું. એમને જો ફરી એકવાર નીચે જવાનો મોકો મળે તો તેઓ કેબીનની શું સ્થિતિ હતી તે જોઇ શકે.

બધી બોટો મોડી રાતે પાછી ફરી હતી. એમની શોધ નિષ્ફળ નિવડી હતી. કોઇ એમને મળ્યું ન હતું, અને હવે કોઇપણ જીવતું હશે, તેવી આશા પણ ન હતી. લગભગ બધા જ ટાપુઓ ઉપર વસ્તી હતી, જો કોઇપણ બચ્યું હોય તો ટાપુઓના રહેવાસીઓ તેમને ઓળખી શકે.

અમને દુઃખ થયુ કે શું અમે જે બે વ્યકતીઓ અમારાથી થોડે દુર જોઇ હતી તે મરણ પામી હશે?

બુધવાર હતો, અને તેથી "ડીના-રની" સીનેમાની રાત હતી. એક કાઉબોય પીકચર બતાવવામાં આવનાર હતું. એક ઓફીસરે મને જોવા આવવા કહ્યું મેં મારી ખુશી તો દર્શાવી, પણ ડૉ. કોરનીની પરવાનગી લેવા જણાવ્યું.

જમ્યા પછી હું ડેક ઉપર ઉભો હતો. ડેકના પાછળના ભાગમાં એક કાળો પડદો નાંખવામાં આવ્યો હતો. મને જરા વિચીત્ર લાગ્યું પણ મેં ધ્યાન ન આપ્યું. હું એક જુવાન ઓફીસર સાથે વાતો કરી રહ્યો હતો. એમને મને પુછ્યું કે હું આજે ક્યાં સુવા ઇચ્છતો હતો? મેં તો આશા રાખી હતી કે આગલી રાતની જેમ હું ડેક ઉપરજ સુઇશ, કારણ કેબીન માં બહુજ ગરમી હતી. એટલે મેં એમને જણાવ્યું કે હું ડેક ઉપરજ

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

સુવાનો વિચાર કરી રહ્યો હતો. ત્યારે ઓફીસરે મને જણાવ્યું કે પેલા કાળા પડદાની પાછળ ત્રણ શબોને રાખવામાં આવ્યા હતા, મને ઘણી જ ઉંઘ આવી રહી હતી, એટલે મેં એ વાતને ખાસ ધ્યાન ન આપતાં કહ્યું કે મને કાંઇ વાંધો ન હતો.

ડૉ. કોરની આવ્યા. ઓફીસરે એમને જણાવ્યું કે મને ડેક ઉપર સુવાનો વાંધો ન હતો. ડોક્ટર મને એક બાજુ ઉપર લઇ ગયા, અને મને કહ્યું કે "તમારે માટે નીચે કેબીન તઇયાર છે. શબો ને લીધે તમને ઉંઘ નહીં આવે. તેમ છતાં તમારી ઇચ્છા અનુસારજ કરી શકાશે. ત્યારે જ હું કલ્પી શક્યો કે, ૩૦ કલાક પહેલા અમે બધા જીવતાં હતાં અને આનંદમાં હતાં, અને હવે હું જીવતો હતો, અને ત્યાં જ મારા ત્રણ સાથી દારો મરી ને શબના રૂપમાં આજ સ્ટીમર ઉપર હતાં, મેં ડોક્ટરને કહ્યું કે હું કેબીનમાં જ સુઇશ. હું એમની સાથે નીચે જઇ રહ્યો હતો. ત્યાં જ એક ઓફીસરે મને સીનેમા જોવા પરવાનગી માગી. ડોક્ટરે મક્કમ પણે ના પાડી આરામ લેવાનું સુચવ્યું. ત્યારબાદ કોઇની હિમ્મત ન થઇ કે ડોક્ટરને ફરી પુછે. એમને મને મારી કેબીન બતાવી અને સુવાનું કહ્યું સાથે સાથે તેઓએ જણાવ્યું કે તેઓ થોડી જ વારમાં પાછા મને જોવા આવશે, કે હું સુઇ ગયો છું કે નહીં. સવારના વહેલા ન ઉઠવા માટે પણ તેઓ મને સુચના કરતાં ગયાં.

બીજે દિવસે હું પહેલો જાગી ગયો પણ ડોક્ટરની બીકને લીધે બહાર ન નીકળ્યો. એટલે હું ખુરસી ઉપર બેઠો. થોડી જ વારમાં મેં ડૉ. કોરની નો અવાજ સાંભળ્યો. તેઓ અમારૂં કેટલું ધ્યાન રાખતા હતાં તે હું આના ઉપરથી કાળી શક્યો. નાહ્યા પછી ડોક્ટર મારા પાટા બદલવા મને હોસ્પીટલમાં લઇ ગયા. તે દરમીયાન એક જણ એક સરસ લાકડી લઇ આવ્યા. હું સમજી ગયો કે આ મારે માટે જ છે. ડોક્ટરે તેને હાથમાં લઇ ને જોઇ પછી એમને કહ્યું કે તે બહુ લાંબી હતી આથી ત્રણ ઇંચ જેટલી કાપવાની સુચના કરી. આ બધુ સાંભળતાં મેં કહ્યું "ડોક્ટર, મને લાકડીની કાંઇ જરૂર નથી. પણ તેમને મક્કમતાંથી જવાબ આપ્યો કે "એનુ કારણ તો એજ છે કે તમને લાકડી વાપરવી નથી ગમતી. તમે જો લાકડી વાપરશો-તો તમારા જમણા પગ ઉપર ભાર ઓછો પડશે અને પગ તેથી જલદી રૂઝાઇ જશે." મેં ચુપચાપ સ્વિકારી લીધું. હું જ્યારે જતો હતો ત્યારે ડોક્ટરે ખાત્રી કરી કે મારા હાથમાં લાકડી છે.

આજે પાઠક અને દીક્ષીતને પણ ઉઠવાની છુટ મળી, એટલે અમે બધાં એ સ્ટીમરની કન્ટ્રોલ બ્રીડજ જોવાની ઇચ્છા દર્શાવી.

સીંગાપુરનો કીનારો દેખાયો અને "કુમ્પાયર" એ એક રાણીની જેમ બંદરમાં દાખલ થઇ. આસપાસ મોટા વહાણો ઉભા હતાં. અમે ત્રણે ડેક ઉપર ઉભા હતાં અમારી સાથે ડોક્ટર કોરની હતાં. બંદર નજીક આવ્યું ત્યારે અમે જોયું કે લગભગ સોએક જેટલા ખબરપત્રીઓ અમારી ઉપર તરાપ મારવાની ઉત્સુકતાથી રાહ જોઇ રહ્યા હતાં. હું જરા મુંઝાયો. સ્ટીમર જ્યારે કીનારા ઉપર પહોંચી ત્યારે અમને કેપટનની કેબીનમાં લઇ જવામાં આવ્યા. અહીંથી અમને કોઇ દેખતું ન હતું. અને બહાર શું ચાલતું હતું એની પણ અમને કાંઇ જ ખબર ન પડી.

સીંગાપોર. અમારૂં જાણીતું શહેર. અમે જલદીજ ત્યાં જશું. અમે વિમાની ઉડન વખતે ઘણીવાર અહીં આવ્યા હતાં. આ વખતે જુદીજ રીતે આવી એ છીએ. અમે હોટેલમાં નહી જતાં હોસ્પીટલમાં જશું. એટલે એક રીતે અમે નવા માનવી તરીકે આવતાં હતાં.

અમે ત્રણે મૌન અને ગંભીર પણે સાધારણ થોડી વાતોની આપલે વગર બેઠા હતાં. આથી અમને ત્યાં મુકીને ડોક્ટર ગયા અને આવીને કોઇએ બારણુ ઉઘાડયું એ વચ્ચેનો ગાળો અમને ઘણો મોટો જણાયો.

સીંગાપોરના બ્રિટીશ દરીયાઇ કાફલા ના વડા સાથે સ્ટીમરના વડાએ અમારી કેબીનમાં પ્રવેશ કર્યો. તે ઉપરાંત મલાયાના હીંદના એલચી એયર ઇન્ડીયાના ત્યાંની ઓફીસના વડા અને સીંગાપોરના શહેરીના વડા પણ હતાં. તેમની સાથે ડૉ. કોરની પણ હતાં. બધાએ અમને આવકાર્યા અને સહી સલામત આવ્યા બદલ હર્ષ પ્રગટ કર્યો.

અમારે છુટા પડવાનો સમય આવતાં સ્ટીમરના બધા ઓફીસરોનો અને ખાસ કરીને ડૉ. કોરનીનો અમે ઉંડા હદય પુર્વક આભાર માન્યો અને વિદાય ઇચ્છી.

ખબરપત્રીઓને અમને હેરાન ન કરવાની સુચના આપવામાં આવી હતી. પણ અમે જેવા સ્ટીમરની સીડી પર દેખાયા ત્યારથી તે એમ્બુલન્સ માં દાખલ થયા ત્યાં સુધી કેમેરાવાળા ઓ પોતાનું કાર્ય ઝડપ ભેર બજાવી રહ્યા હતાં.

અમે ચાર દિવસ સીંગાપોરની હોસ્પીટલમાં રહ્યા. અમારી ત્યાં ઘણી જ સારી રીતે ખરદાસ્ત કરવામાં આવી.

અમે જ્યારે એયર ઇન્ડિયાની મરાઠા પ્રીન્સેસમાં પ્રવાસ કરતા તા. ૧૭ એપ્રીલ ૧૯૫૫ના ચઢયા ત્યારે હું વિચારી રહ્યો હતો કે ૭ દિવસ પહેલા જ અમે આ પ્રિન્સેસની જોડીદાર કાશ્મીર પ્રિન્સેસમાં લોકોની મહાન મેદની વચ્ચે ગર્વ ભેર ઉડવા ઉપડયા હતા.

આજે એમાના કેટલાક મરણ પામ્યા હતાં અને એ સુંદર પ્રિન્સેસ દરીયાને તળીયે ક્યાંક પડી હતી.

આરામ ભરી મુસાફરી પછી અમારૂં વિમાન શાંતાક્રુઝ વિમાની મથકે આવી પુગ્યું અમે બધાએ નવા જીવનની હવા મ્હાણી.

અમારા બધાજ સગાઓ મિત્રો અને સાથી કાર્યકરઓએ અકસ્માતના દિનથી અમારી આતુરતાથી રાહ જોઇ હતી. તેઓ અમારી આટલી જલદી ફરવાની આશા ન્હોતા રાખતાં.

મેં જ્યારે કાશ્મીર પ્રિન્સેસની પાંખ ને આગ લાગેલી જોઇ ત્યારે મરણથી બચવાની આશા ન્હોતી રાખી. કદાચ અકસામતમાંથી બચીશ છતાં બીજી ઘણી ભયાનક આફતોનો સામનો કરવો પડશે એની પણ જાણ મને હતી.

હું જાણતો હતો કે દેવી ચમત્કારજ તેમાંથી અમને ઉગારી શકે તેમ હતુ. અને એને અમને બચાવ્યા. આથી અમારા હદય લાગણી ભીના બન્યા હતાં. હું જીવતો છું અને ફરી મારા સગા મીત્રો અને સહ કાર્યકરો વચ્ચે મારી માતૃભુમીમાં આવું છું. કેવું અદ્દભુત !

મુસાફરો બધા ઉતર્યા પછી દીક્ષીતે બહાર પગ મુક્યો અને તેની પાછળ પાઠક અને હું હતાં. મેં મારી મા, બાપુ અને કમલાને મેદનીમાં જોયા. મારૂં હદય ધડકી ઉઠ્યું. અમે નીચે ઉતર્યા ત્યારે વિમાનના વડાઓએ અમને અંતરથી આવકાર્યા.

પાછુ આવવું કેટલું આનંદ જનક હતું. અઠવાડીયા પહેલા આ જગાએ હું જવા માટે ઉભો હતો. થોડાક સમયમાં મૃત્યુના દ્વાર સુધીની લાંબી મુસાફરી કરી હું ફરી એજ સ્થળે આવ્યો હતો. આ ભયંકર મુસાફરી માંથી ચાર બહાદુર પુરૂષો અને એક બહાદુર સ્ત્રી ફરી પાછા ન ફરતાં કોઇ અગોચર ભોમની મુસાફરીએ ચાલ્યા ગયા હતાં. અને તેઓ અમારી જેમ પાછા કદી આ સ્થળે નહી આવે એનું ભાન અમને હતું. પુર્ન મીલન કેવું હદય દ્રાવક હતું. (સંપૂર્ણ)

આ વાર્તાનો કોપી રાઇટ મુંબઇ "જયકો પ્રકાશન"નો છે.

અભિનવ રામાયણ

રામાયણનું મુનિ સંતબાલજીએ કરેલુ રૂપાંતર. આ પુસ્તક ઘણું વાંચવા-લાયક છે.

કીંમત શી. ૫-૬ પોસ્ટેજ સાથે.

બી-આઇ

મુંબઇ કરાંચી અને ઇસ્ટ આફ્રીકાના બંદરો વચ્ચે મુસાફરી કરે છે.

સ્ટીમર કરંજા ૨૯મી ડીસેમ્બર ૧૯૫૮ના આવશે ને કરાંચી થઇ મુંબઇ જવા ૪થી જાન્યુવારી ૧૯૫૮ના ઉપડશે.

મુંબઇ અથવા કરાચીનું ભાડું.

ફર્સ્ટ કલાસ	એક	ખોરાક	વગર	પા. ૬૨-૦-૦
સેકન્ડ કલાસ	"	"	"	પા. ૬૦-૧૫-૦
થર્ડ કલાસ	"	"	"	પા. ૩૧-૧૦-૦

વધુ માહિતી માટે મળો યા લખો:

શેખ હિમેદ એન્ડ સન્સ

(પ્રાઇવેટ લીમીટેડ.)

૩૯૦ પાઇન સ્ટ્રીટ,—ડરબન.

ટેલીફોન: ૨૭૪૩૨ — ટેલીગ્રાફીક એડ્રેસ "કરામત."

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

મહાત્મા ગાંધી

વ્યાખ્યાનકાર: પ્રોફેસર ડબલ્યુ. આરનોલ્ડ લોઇડ એમ. એ. પી. એચ. ડી.
(અનુવાદક: પ્રીન્સીપાલ દોલતરાય મગનલાલ દેશાઇ, ફ્રુડીપોર્ટ)

(ગતાંકથી ચાલુ)

અહીં ઘણા મોટા પાયાપર તેમણે અહીંસાના સિદ્ધાંતનો ઉપયોગ કર્યો. જે સિદ્ધાંતો મેરીટઝબર્ગ સ્ટેશનપર ૩૦ વર્ષ પુર્વે વિચારાયા હતા. હવે આપણે હીંદ તરફ નજર કરીશું. હીંદ ને સ્વરાજ્ય મળ્યું ત્યાં સુધીના બધા બનાવનું બ્યાન કરવું શક્ય નથી. ફક્ત બે બીના પર ધ્યાન આપીશું ગાંધી વિચાર તદ્દન એકજ રહ્યા ૧૯૦૯થી તે તેમના મૃત્યુ સુધી. તેમણે "ઇન્ડિયન હોમરૂલ" નામનું પુસ્તક છપાવ્યું. હીંદુ મુસ્લીમ ઐક્ય ના ઇચ્છતા હતા અસ્પૃશ્ય નિવારણ, ઘરવણાટના કાપડનો ઉપયોગ અને સ્વરાજ્ય. ૧૯૨૦ બાદ ગાંધીજી રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં પડ્યાં હતા. રાજકીય પ્રશ્ન વિષે હું બહુજ થોડું જાણું છું તેથી મારા વ્યાખ્યાનનો આ ભાગ અધુરો લાગશે. આ પ્રસંગે ગાંધીજી ની મુલાકાત ગોળમેજી પરીષદ વખતે ૧૯૩૧માં થઇ હતી તે વધુ ઉપયોગી નીવડશે. દક્ષિણ આફ્રિકાનું કાર્ય એ એક નૈતિક, સામાજીક, અને ધાર્મીક માનતા હતા અને ૧૯૨૦ સુધી રાજકીય પ્રવૃત્તિમાંથી નિવૃત્ત હતા. જેથી કરી જે સમાજ યોગ્ય જણાય તેમનો પક્ષ લઇ શકે. માનવી જીવનમાં પ્રેમ ભાવ હોવો જોઇએ નહિ કે પ્રતિ સ્પર્ધા જે રાજકીયજીવનમાં હમેશા આવે છે. છતાં જ્યારે Indian Home Rule leagueનું નેતૃત્વ સ્વિકાર્યું ત્યારે હીંદ માં સ્વરાજ્ય મેળવવા તેમણે રાજકીય વાતાવરણમાં ઝપલાવ્યું. ૧૯૨૦ દરમ્યાન ગાંધી ખાદી વણાટ કાર્યમાં મશગુલ હતા. જાડી ખાદી એ ખરા હીંદી સ્વરાજ્ય વાદીનો પોષાક બન્યો. મિત્રો કહેતાં તમો યંત્ર યુગમાં રહો છો પણ ગાંધીજી કહેતા મારે ગ્રામ ઉદ્યોગ જાગ્રત કરવો છે. ભારતમાંજ પુરતા પ્રમાણમાં કપાસ ઉગે છે તો ભારતે વર્ષ દિવસે જોયતું ૧૩ વાર કાપડ શા માટે કાંતવુંને વણવુ ન જોઇએ. તેમણે ચરખાનો પ્રચાર કર્યો જેથી કરીને ચાર માસ બીન કામદાર લોકો ને કામ મળે. તેથી ગાંધી અને નહેરૂ જાડી ખાદી પહેરવા લાગ્યા. અને ગૃહ ઉદ્યોગને પુનંજીવન કરવા લાગ્યા. મહાત્માજી ૧૯૩૧માં મારી સાથે પલાઠી વાળીને બેઠા હતા તે મને યાદ છે. અને ત્યારે તેઓ તેમનો નાનો ચરખો ચલાવી કાંતતાતાને વાતો કરતા હતા. બીજો એમનો રિવાજ અત્રે નોંધવા જેવો છે. કેટલાક વિખ્યાતી હીંદી નેતાને મળવા માટે મુલાકાત ગોઠવી હતી તે દ્વારા વધુ જાણી શકાય તે દિવસે સોમવાર હતો સાંજ હતી તે વખતે એન્ડ્રુસ ગાંધીજી ના પ્રતિનિધિ હતા. ટેલીફોનની ઘંટડી વાગી મેં રીસવર ઉંચક્યું એક મીઠા અવાજે કહ્યું, "ગુડ ઇવનીંગ આ ભારતના વાઇસરોય બોલે છે હું ગાંધીજી સાથે વાત કરી શકુ કે કેમ? મેં કહ્યું એ તદ્દન અશક્ય છે, કારણ ગાંધીજીનો મૌનવાર છે. તેમણે ૨૪ કલાકનું મૌન લીધું હતું. મહાત્માજી એમના મૌનવાર માટે તદ્દન પ્રમાણીક હતા. જો કે એના ભકતો એ મૌન વિષે ઘણા લાગણી પુર્વક બોલતા હતા. એમના મૌન અંગેના વિચાર સક્રિય હતા. તેઓ કહેતા, "કાર્ય ભારથી હું છેક તંગ આવતો હું ઘણું સખ્ત કામ કરતો, કારમાં ગાડીમાં મુસાફરી કરતો, હજારો સભામાં બોલતો, અને હજારો મનુષ્ય મને મળવા આવતા કોઇ પ્રશ્ન પુછતા, તો કોઇ મદદ માગતા વિ. મને આને લઇને અઠવાડીયામાં એકવાર આરામની જરૂરીયાત રહેતી. પાછળથી જોકે મેં એને સદ્ગુણી વાતાવરણ અને આધ્યાત્મિક પોષાક આપ્યો પરંતુ મુળ ઇચ્છા તો ફક્ત આરામ લેવાનીજ હતી. "અલબત આધ્યાત્મિક કાર્યો માટે તેઓ મૌનવારનો ઉપયોગ કરતા. તેઓ ઘણા ખુશ મીજાજી હતા. આ વખતે મને એક પ્રસંગ યાદ આવે છે. એક વાર એક છાપા ના પ્રતિનિધિએ પુછ્યું આ વીશમી સદીમાં તમારો ખાદીનો પોષાક બેહુદો નથી લાગતો. આ ભાઇ પોતે golf ના + ૪ સ્યુટમાં હતાં ગાંધીજી ધીમું હસ્યાને જવાબ આપ્યો.

તમારૂં +૪ (plus four) મારૂં —૪ (માઇનસ four) જેટલુંજ બેહુદુ છે.

૧૯૩૦માં ગાંધીજીના રાજકીય જીવન માં પલટો આવ્યો. જ્યારે તેમણે મન સાથે નક્કી કરી લીધું કે ગ્રેટ બ્રીટન સાથે તો બરાબર Bargaining જ કરવું જોઇએ.

અગાઉ ૧૯૨૮માં, સરદાર પટેલ સાથે જેઓ અમદાવાદના મેયર હતા તેમની સાથે ૯૭૦૦૦ ખેડુતોને એકદોકરી ૨૦%ના કર સામે ઝુંબેશ માંડી હતી.

ખેડુતોએ સત્યાગ્રહની કળા અજમાવી જેની શરૂઆત સાઉથ આફ્રિકામાં થઇ હતી. તેઓએ કર આપવાની નાપાડી, તેમની ભેંસો જપ્ત કરવામાં આવી જેથી ઉપયોગી જાનવર અને દુધ વગર ચલાવવું પડ્યું. કર ઉઘરાવનારા એ વાસણ કુસણ ઘોડાઘાડી, બધુએ જપ્ત કર્યું પરંતુ ખેડુત અહીંસક રીતે લડયા. મહીનાઓ પસાર થયા પરંતુ ખેડુતો મક્કમ રહ્યા. દેશ પરદેશથી પૈસો આવવા લાગ્યો. ગાંધીજી એ હડતાલ પાડવાનું નક્કી કર્યું. બ્રીટીશ સરકાર હારી ગઇ. દરેક કેદીને છોડવાનું જણાવ્યું, જપ્ત થએલો માલ પાછો આપવા કહ્યું, અને વધારેમાં કર નાબુદ થયો. એ દેખીતું હતું કે સત્યાગ્રહી જીતયાં. છતાં સરકારે કામદાર સંઘના નેતાઓ સમાજવાદીમાં કોમ્યુનીસ્ટ વિ.ને સંખ્યા બંધ જેલમાં પુર્યા ત્યાર બાદ સ્વતંત્રા નું યુદ્ધ ચાલુ કરવાને ગાંધીજીને પ્રોત સાહન મળ્યું છતાં એ બાબત પર ભાર મુક્યો કે લડત અહીંસક હોવી જોઇએ. સંસ્થાન દરજ્જાનું સ્વરાજ્ય ૧૯૩૦થી મળી જવું જોઇએ એવી જાહેરાત કરી. સદ્ભાગ્યે હીંદમાં અને ઇંગ્લાંડમાં ૧૯૨૯માં લેબર પાર્ટી ચુંટણીમાં જીતી હતી. અને તેથી રાજકીય બંધારણની વાટાઘાટ માટે ગોળમેજી ભરવાને દરવાજા ખુલ્લા થયા.

ક્રમ ભાગ્યે ૧૯૩૦માં બ્રીટીશ સરકારે કોઇ પણ જાતની રાહત આપી નહિ.' જેથી ગાંધીજીએ અસહકાર શરૂ કર્યો તેની શરૂઆત એક વિચિત્ર કાગળથી થઇ. વાઇસરોય પર પત્ર લખ્યો તેમાં લખ્યું હતું "વ્હાલા મિત્ર" જેની અંદર સમજાવવામાં આવ્યું હતું કે ગાંધીજી અસહકાર કરવા માગે છે અને તેથી પોતાની વાત જગ જાહેર કરવા માગે છે, તેમની ઇચ્છા રાજી ખુશીથી કોઇને પણ નુકશાન કરવાની નથી. અંગ્રેજનું રાજ્ય શ્રાપ સમાન છે. કોઇ એક પણ અંગ્રેજને ઇજા કરવામાં આવશે નહિ. બ્રીટીશ રાજ્ય શ્રાપ સમાન છે. કારણકે હીંદની લાખ્ખો મુંગી પ્રજાને તે ચુસીલે છે. અને રાજકીય અને લશ્કરી બોજો અસહ્ય છે. લોર્ડ ઇરવીનને યાદ દેવડાવ્યું કે તેમનો માસીક પગાર £૧૭૫૦ છે. જે હીંદીની શહેરાશ આવક કરતાં ૫૦૦૦ ઘણો છે. અને તેમને સુચવ્યું હતું આ બધી વસ્તુનો ખ્યાલ કરી યોગ્ય પગલાં લે.

સત્યાગ્રહ આશ્રમમાંથી સત્યાગ્રહ શરૂ થશે અને સારાએ દેશમાં પ્રસરસે મીઠાના કરની તેઓ બીલકુલ દરકાર કરતા ન હતા. તેઓને ખાત્રી હતી કે હજારો માણસ તેમને પગલે ચાલશે. છેવટે કાગળનો અંત આ પ્રમાણે આંણ્યો. "હું છું તમારો વફાદાર મિત્ર, મો. ક. ગાંધી."

મારા એક મિત્ર જેમનું નામ Reginold Reynold છે તેમણે વાઇસરોયને પત્ર આપ્યો તેઓ ખાદી પહેરી વાઇસરોયના બંગલે ગયા હતા વાઇસરોયએ જવાબ આપ્યો નહિ. પરંતુ તેના મંત્રીએ ચાર લીટીનો જવાબ મહેતાજીની ભાષામાં મોકલી આપ્યો. તેથી ગાંધીજી અને તેમના ૭૮ સ્ત્રી પુરૂષ અનુયાયીઓ ૨૦૦ માઇલની કુચ દાંડી તરફ શરૂ કરી. જ્યાં સત્યાગ્રહ શરૂ થવાનો હતો. ત્રણ અઠવાડીયામાં ૨૦૦ માઇલ ચાલ્યા તેઓ રસ્તામાં ઘણીવાર અટકતા અને ગાંધીજી પ્રજાજોગ સંદેશો પાઠવતા કે ખાદી પહેરો, દારૂ ત્યાગો, બાળ લગ્ન અટકાવો, સ્વચ્છ રહો, શુધ્ધ જીવન જીવો, સમય આવે નિમકનો કાયદો તોડો. દાંડી પહોંચ્યા તે દરમ્યાન તો તેમનો સત્યાગ્રહી કાફલો હજારોમાં ઉભરાતો હતો. બીજે દિવસે આશ્રમ વાસીઓ, ગાંધીજી સાથે દરીયા કીનારે ગયા. મોજાથી રખાએલું થોડું મીઠું લીધું. બ્રીટીશ સરકારનો મીઠાનો ધંધો એક હથ્થુ હતો. કોઇ બીજી જગ્યાએથી મીઠું લેવું ગુન્હો હતો. દરીયા કીનારે ગામડે લોકો નિમક બનાવવા લાગ્યા. પોલીસે શારિરીક બળ અજમાવવા માંડ્યું ગાંધીના અનુયાયીઓએ તદ્દન અહીંસા જાળવી. પોલીસે લાઠી માર શરૂ કર્યો છતાં કોઇએ બચાવ કરવા હાથ ઉગાર્યો નહિ. ખોપરીઓ ભાંગી મને ઘણાઓ જમીન દોસ્ત પણ થયા છતાં પોતાની શ્રદ્ધામાં ચલિત થયા નહિ. તેઓ ધીમે ધીમે આગે કુચ કરવા લાગ્યા. ઉન્નત મસ્તકે, તેમને ઉતેજીત કરવા ત્યાં ન તો વાજા હતા કે ન તો સંગીત હતું. ત્યાં યુદ્ધ ન હતું, ત્યાં ધમાલ ન હતી. પોતાની કુચ કાયમ રાખતા. આ પ્રમાણે ઘણા દિવસ ચાલ્યું અને બ્રીટીશ રાજની ઇજ્જત ખલાસ થઇ.

આ વિષય અંગે બોલતાં કવિ ટાગોર કહે છે.

"જેઓ ઇંગ્લાંડમાં પુર્વથી દુર રહે છે તેમને સમજવું જોઇએ કે હવે યુરોપે પોતાની નૈતિક ઇજ્જત એશીયા માં ગુમાવી દીધી છે. યુરોપ પહેલાં દુઃખનો સહારો હતો તે રહ્યું નથી. યુરોપની ઇચ્છા હવે પશ્ચીમનું ચઢયાતા પણ બતાવવું એ છે.

અને પોતાની શરહદ બહારના લોકોને ચુસવા. યુરોપને માટે આજે એક મહાનદાર છે. આજે જો કે હજી એશીયા સારિરિક રીતે નબળુ છે. પોતાની સામેના હુમલા સામે બચાવ કરી શકતુ નથી. છતાં આજે તે યુરોપને શરમાવી રહ્યું છે."

ભારત અને ઇંગ્લાંડ વચ્ચેનો સંબંધ વધારવા ૧૯૩૦માં એક ગોળમેજી,

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

પરીષદ ગોઠવવામાં આવી વીટસન ચર્ચીલે એમની ખાસ રીતમાં આ ઐતિહાસિક પ્રસંગ વર્ણવ્યો છે.

"એક વખતનો Inner Temple નો આ વકીલ, આજે એક દેશ દ્રોહી ફકીર, અર્ધો નાગો આજે વાઇસરોય ભવન પર ઉભો છે. અને ત્યાં બ્રીટીશ રાજ્યના પ્રતિનિધિ સાથે સમોવડીયા તરીકે વાટાઘાટ કરવા તઇયાર થયો છે. આ વસ્તુ આપણે માટે ઘણીજ દુઃખ જનક છે."

આ વાટાઘાટનું પરીણામ એ આવ્યું કે નીમક બનાવવાની છુટ મળી. કેદીઓ છુટયા. અસહકાર બંધ થયો. ગાંધીએ લંડનમાં ગોળમેજી પરીષદમાં હાજરી આપવાનું કબુલ્યું.

સસ્તામાં સસ્તા દરની ટીકીટ લઇ ગાંધી અને તેમની પાર્ટી ઇંગ્લાંડ ગયા અને લંડનમાં ઇસ્ટ એન્ડમાં રહેવાનું નક્કી કર્યું, તે સ્થળ પેલેસથી પાંચ માઇલ દુર હતું, ગોળમેજી ભરાઇ. ત્યાં ના નાના છોકરાં તેમને ગાંધી કાકા કહેતા. આ બધામાંના એક અસભ્ય છોકરાએ ગાંધીને પુછ્યું "તમારી ઇજાર ક્યાં છે?" એમણે બર્કીંગહેમ મહેલમાં ચા પાણી લીધાં. પોતે ખાદીમાંજ હતા. ચંપલને સાલ ઓઢેલી હતી. કોઇ કે એમને પુછ્યું તમારી પાસે પુરતા કપડાં છે? ત્યારે જવાબ આપ્યો રાજા જ્યોર્જ ઉપર અમારા બન્નેના કપડા છે. એમના ૮૪ માં દિવસે એઓ અમારી સાથે બરમીંગ હામ રહેવા આવ્યા. ત્યાં ગરમાગરમ ચર્ચા સત્યાગ્રહ વિષે થઇ. પરંતુ ખાસ યાદગાર બનાવ તે વખતનો છે. સાંજના અમે ફરવા ગયા. અમો રસ્તાપર ચાલતા હતા તેવામાં એક બાઇ એક નાના છોકરાંને હાથમાં લઇ જતી હતી. અને તેના સ્કર્ટને બે નાના છોકરા વળગેલા હતાં. તેણીએ નાના રડતાં છોકરાંને ખુબ હચમચાવી નાંખ્યું. મહાત્મા અહીંસામાં માનનારા તે આ કેમ સાંખે? તેમણે કહ્યું આ રીતે બચ્ચાને સુવાડી શકાશે નહિ. અને તેણે બચ્ચાને લઇ લીધું, બચ્ચુ દાંત વગરના ડોસા તરફ જોવા લાગ્યું અને હસ્યું. તે તરત જ ઉંઘી ગયું. ગાંધીજીએ બચ્ચાને માતા પાસે ધર્યું અને આગળ ચાલવા માંડયું. બાઇ તો આ વસ્તુ જોઇને અજાયબજ થઇ ગઇ. ભારત અને પાકીસ્તાન બ્રીટીશ રાજ્યથી સ્વતંત્ર થયા તે વિષે વિગતમાં ઉતરી શકતો નથી. ૧૦ વર્ષે દક્ષિણ આફ્રિકા છોડયા પછી ૩૦ વર્ષની લડતનો આ અંત હતો. પરંતુ આ અંત કીર્તી રહીત હતો. એ સત્ય છે કે ૧૯૪૭ બાદ અંગ્રેજ નીકળ્યા. હીંદી લોકો રાજ કરવા લાગ્યા. યુનીયન જેકને બદલે ત્રીરંગી વાવટો ફરતો હતો. પરંતુ ગાંધીજીની દ્રષ્ટીએ આ જીત નિષ્ફળ હતી કારણકે જે લશ્કરને ૩૦ વર્ષ ગાંધીએ કેળવ્યું તેજ લશ્કર તેનાં સેનાપતિને હરાવી રહ્યું હતું. ભારતે ભાગલામાં સંમતિ આપી. એટલે સ્વાતંત્ર્ય દીન ઉજવવામાં ગાંધીજીએ ભાગ લીધો નહિ. અને બીજી અહીંસા નો ઉપયોગ બરાબર થતો ન હતો કારણ અહીંસામાં સંપુર્ણ શ્રદ્ધા ન હતી.

હીંદુ મુસ્લીમ રમખાણો શરૂ થયા ગાંધીએ મરણ સુધીના અને જરૂર પડે તો રમખાણ બંધ ન થાય ત્યાંના સુધી ઉપવાસ માનસીક અસ્વસ્થતા દુર કરવા કરવાનું નક્કી કર્યું. આ વખતે તેમની ઉમ્મર ૭૮ વર્ષની હતી. ૩ દિવસથી વધુ ઉપવાસ કર્યો અને હુલ્લડ શમી ગયું નેતાઓએ લેખીત ખાત્રી આપી કે રમખાણ થશે નહિ. કલકત્તા શાંત બન્યું ભારતમાં અન્ય સ્થળે રમખાણો થયા એટલે ફરી ઉપવાસ શરૂ થયા. દીલ્હીમાં ફરી ગાંધીજીને જીત મળી. જો કે ભય મોટો હતો. જીવન પ્રેમી હતા અને જીવવા માગતા હતા ૧૨૫ વર્ષ સુધી, પરંતુ યુધ્ધો અટકાવવા તેઓ મરવાને તઇયાર હતા. તેઓ ખરેખર ઘણાજ નબળા બાંધાના હતા અને તેમને તેમની સભામાં ખુરસીપર લઇ જવાના આવતા. મુસ્લીમ વિરોધી હીંદુ જેઓ હીંદુ વર્ચસ્વ માંગતા હતા તેઓ ઉશ્કેરાયા હતા. એક સભામાં ઘેર બનાવેલ બોમ્બ મહાત્મા પર ફેંકવામાં આવ્યો. પણ ગાંધીજીને ઇજા ન થઇ ગાંધીજીએ કહ્યું એ ગેર સમજ વાળો ભાઇ કદાચ સમજતો હોય કે હીંદુઓનો હું દુશ્મન છું. ગાંધીજીએ કહ્યું હતું કે પાકીસ્તાનને £૪ કરોડ પાઉન્ડ આપી દેવા અને આ વસ્તુ હીંદુ ભાઇઓને અપમાન રૂપ લાગી. શુક્રવાર જાન્યુવારી ૩૦ ૧૯૪૮. ગાંધી એમની ધાર્મીક સભામાં હાજર થવા જતા હતા એક યુવક ધસી આવ્યો અને ગોળી ત્રણ છોડી અને તેઓ રામ કહી સ્વર્ગે સીધાવ્યા.

(સંપુર્ણ)

—વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂએ કહ્યું હતુ કે ભારતના બંધારણમાં જે આદેશાત્મક સિદ્ધાંત છે તે પાર પાડવા માટે દેશના એકેએક ગામમાં એકેએક નિશાળ તો હોવી જ જોઇએ અને જો એ પ્રમાણે નિશાળ સ્થાપવામાં આવે તો લગભગ વીસ લાખ શિક્ષકો જોઇએ. અને જો આટલા શિક્ષકો ઉભા કરવા હોય તો લગભગ દશ કરોડ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ આપવું જોઇએ. પણ આજે તો પરિસ્થિતિ છે તે પ્રમાણે ૧૯૬૫ સુધીના તબક્કાવાર કાર્યક્રમાનુસાર માત્ર સાત કરોડ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ મળશે.

ગાંધી જયંતી ફંડ

ગયે અઠવાડીએ ટ્રાંસવાલ યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટીએ કરેલા ગાંધી જયંતી ફંડની વિગત આ પત્રમાં અમે આપી હતી. એ ફંડના દાતાઓની નામાવલી નીચે હવે આપીએ છીએ. અમને કસ્તુરબા શાળા માટે મળેલા પાઉંડ ૧૦૦ આભાર સાથે અમે સ્વીકારીએ છીએ.—તંત્રી.

	પા.	શી.	પે.
શ્રી ટ્રાંસવાલ ભારતીય મહિલા મંડળ	૨૬	૫	૦
,, ઉકાભાઇ મોરારજી	૧૦	૧૫	૦
ફેશ પ્રોડયુસ (ચુનીલાલ વલ્લભ)	૨૬	૫	૦
,, બી. એન. પટેલની કું.	૧૦	૧૦	૦
,, એન. પી. પટેલ	૫	૫	૦
,, કાનજીભાઇ ભાણાભાઇ	૫	૦	૦
,, જીવણભાઇ ભૂલાભાઇ	૫	૦	૦
,, ભોવનભાઇ દયાળજી	૫	૦	૦
,, દયાળભાઇ ગોકળભાઇ	૫	૦	૦
,, લાલા ગોવન	૫	૦	૦
,, ભુલાભાઇ છીતાભાઇ	૫	૦	૦
,, રામાભાઇ હંસજી	૫	૦	૦
,, છોટુભાઇ ગોવીંદજી	૫	૦	૦
,, ભૂલાભાઇ દયાલજી	૫	૦	૦
,, પરશુભાઇ મીઠાભાઇ	૫	૦	૦
,, જીવણભાઇ દયાળજી	૫	૦	૦
,, જીવણભાઇ પરાગજી ભગત	૫	૦	૦
,, ઓ. આર. પટેલ	૫	૦	૦
,, ચુનીલાલ વલ્લભભાઇ	૫	૦	૦
શ્રીમતી મણીબેન ભુલાભાઇ	૫	૫	૦
,, બાલાભાઇ ભીખાભાઇ	૫	૫	૦
,, ઉમિયાશંકર જોષાકર	૧૦	૧૦	૦
,, માસ્ટર બ્રધર્સ	૫	૫	૦
,, લલ્લુભાઇ પી. મોદી	૫	૫	૦
,, મોરારભાઇ ભાણાભાઇ	૫	૦	૦
,, સોમાભાઇ કાનજી	૨	૨	૦
,, ડાહ્યાભાઇ મોરારજી	૫	૫	૦
,, ગોવીંદભાઇ લલ્લુભાઇ	૧	૧	૦
,, ન્યુ એરા પેપર્સ બેગ કું.	૫	૫	૦
,, હીરાભાઇ જીવણભાઇ	૧	૧	૦
,, ડાહ્યાભાઇ માવજી	૧	૧	૦
,, પ્રેમાભાઇ લાલાભાઇ	૧	૧	૦
,, જીવણભાઇ વલ્લભભાઇ	૧	૧	૦
શ્રીમતી લક્ષ્મીબેન ભુલાભાઇ	૧	૧	૦
શ્રીમતી લક્ષ્મીબેન ભુલાભાઇ દયાળજી	૧	૧	૦
,, લાલાભાઇ નારણજી	૧	૧	૦
શ્રીમતી કાશીબેન છોટુભાઇ	૧	૧	૦
શ્રીમતી મણીબેન ભૂલાભાઇ છીતાભાઇ	૧	૧	૦
શ્રીમતી શાંતિબેન રણછોડજી	૧	૧	૦
,, માધવભાઇ મૂળજી	૧	૧	૦
,, ડાહ્યાભાઇ ખુશાલભાઇ	૧	૧	૦
,, બેન્ડીગો ટેઇલર્સ	૧	૧	૦
,, રણછોડભાઇ નારણજી	૨	૨	૦
,, ડાહ્યાભાઇ કસનજી	૧	૧	૦
,, પ્રેમભાઇ પરશુભાઇ	૧	૧	૦
,, ડાહ્યાભાઇ પરશુભાઇ	૧	૧	૦
,, લલ્લુભાઇ નારણજી (ઇન્ડીયન પ્રોડયુસ)	૫	૦	૦
શ્રીમતી ડાહીબેન ભીખાભાઇ બાવાભાઇ	૧	૧	૦
સ્વ. મંગાબેન રામભાઇ ભગત	૧	૧	૦
,, છીતુભાઇ વલ્લભભાઇ		૧૦	૬
,, નાનુભાઇ વલ્લભભાઇ		૧૦	૬
,, મગનભાઇ ડાહ્યાભાઇ		૧૦	૬
,, બી. કે. તવડીઆ		૧૦	૬
કુલ સરવાળો	૨૨૭	૫	૦

ઉપરના દાતાઓનો હાર્દિક આભાર માનવામાં આવે છે.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

હમણાજ આવેલ શીપમેન્ટ

દરેક જાતની અગરબત્તીઓ જેવી કે "ત્રણ રોઝ" ગેટવે ઓફ ઇન્ડીઆ, અસોકાદરબાર, સુગંધી રાણી, ચામેલી, લત્તા મંગેશકર, વાંસંતી, કૃષ્ણ-દરબાર વિગેરે. અમારા પ્રાઇસલીસ્ટ માટે લખો. (અમો ફકત હીંદની બનાવટનીજ અગરબત્તીઓ રાખીએ છીએ.)

ખાસ ઓફર

થોડાક સીલકમાં રહી ગયેલ

સુંબઇનો બદામી લીલો હલવો ૧૬–૦ રતલ ૨ નું ટીન

" સુકો હલવો — ૮–૦ " ૧ " "

રોડેશીયાના ગ્રાહકોને સ્પેસીયલ ઓફર

લીલુ આદુ ૭ પેની રતલ
લીલી હળદળ ૭ " "
આંબા હળદર ૭ " "
મોટી કળી વાળુ લસણુ ૧/૨ રતલ
નાની " " " ૧૦ પેની રતલ

માલ બરોબર પેક કરી ચઢાવીશું.

ઓડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે.

અમે નીચેની વસ્તુઓ ડાઇરેકટ ઇમ્પોર્ટ કરીએ છીએ. માલ સારો અને કીફાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો:

શેકેલા ચણા, બદામ, એલચી, પૌવા, મમરા, સેન્ટેડ સોપારી, કાચી સોપારી, શેકેલી સોપારી, ગોળ, આંબલી, કાથો, હીંગ, મસુર, દરેક જાતની દાળો, ચણાનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીએર, વરીયારી, જીરૂ, લવીંગ, મેથી, રાય, અજમો, સુવા, હીમેજ, ધાણા, ધાણા દાળ, આખા મરચાં, નારીયેળનો ભુકો, રાજગરો, ખસખસ, હળદળ, વિગેરે.

K. HARIBHAI & SONS (PTY) LTD.

Direct Importers: Wholesale & Retail Merchants.

81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.

Telegraphic Add. "BHAISONS"

રેકોર્ડ વેચાણ

ઇન્ડિયન રેકોર્ડનો હાલનો વેચાણ ભાવ એક રેકોર્ડની ૬ શીલીંગ છે.

			શી.–પે.				શી.–પે.
જમેલા	૫	રેકોર્ડ	૩૦–૦	દાસ્તાન	૫	રેકોર્ડ	૩૦–૦
જાદુ	૫	"	૩૦–૦	લંકા દહન	૫	"	૩૦–૦
રેલ્વે પ્લેટફોર્મ	૫	"	૩૦–૦	સંગીતા	૫	"	૩૦–૦
સાજન	૪	"	૨૪–૦	મિલાપ	૪	"	૨૪–૦
મલાર	૪	"	૨૪–૦	હમલોગ	૪	"	૨૪–૦
ઓબાદ	૪	"	૨૪–૦	બાઝ	૪	"	૨૪–૦
ગોરી હાઉસ	૪	"	૨૪–૦	એક ઝલક	૪	"	૨૪–૦
મસ્તાની	૫	"	૩૦–૦	હલ્લા-ગુલ્લા	૫	"	૩૦–૦
પૂજા	૩	"	૧૮–૦	નૌજવાન	૩	"	૧૮–૦
તરાના	૫	"	૩૦–૦	હરિ-દર્શન	૩	"	૧૮–૦

સુચનાઃ—પાછળથી ઓર્ડર આપનારને રેકોર્ડ માટે નિરાશ થવું પડશે.

વી. પી. પોસ્ટેજ અને પેકીંગ ખર્ચ શી. ૭–૬.

મળવાનું ઠેકાણુ:

ભારત મ્યુઝીક સલુન અને બુકસેલર્સ

૨૮૬ ગ્રે સ્ટ્રીટ, — ડરબન.

(શાહ–જહાન સિનેમા સામે)

ધી કવીન્સલેન્ડ ઇન્સ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ

૧૮૮૬માં ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં સ્થપાઇ છે

આગ અકસ્માત તથા દરીયાઇ માલનો

— વિમો —

તેમજ બધી જાતના વિમાનું

કામ કરે છે.

ખાસ હિંદી પ્રતીનીધી

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

વધુ વિગત માટે મળો અથવા લખો

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ — બોકસ નંબર ૪૭૬ — ડરબન.

ટેલીફોન નંબર ૪૭૪૫૩ અને ૪૭૮૮૮.

Printed And Published by Mrs. Sushila Gandhi, International Printing Press, (Phoenix) Private Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor